№ 188 (2001)
Чацвер, 7 кастрычніка 2004 г.
Выдаецца з ліпеня 1995 г.
на беларускай і рускай мовах
Перыядычнасць — 5 разоў у тыдзень
Выдавец: УП «Народная воля»
Кошт свабодны.

Народная Воля

На прастор, на шырокі разлог
Выхадзі, мой народ, грамадою...

Якуб КОЛАС

E-mail: nv@promedia.by
http://nv.promedia.by

Надвор'е

У Мінску сёння ўдзень чакаецца — +14...+16, без ападкаў, уначы — +10...+12, дождж; у Брэсце ўдзень — +17...+19, уначы — +11...+13, на працягу сутак — без ападкаў; у Гродне ўдзень — +14...+16, уначы — +11...+13, на працягу сутак — дождж; у Віцебску ўдзень — +12...+14, уначы — +11...+13, на працягу сутак — дождж; у Гомелі ўдзень — +14...+16, сонечна, уначы — +9...+11, без ападкаў; у Магілёве ўдзень — +13...+15, уначы — +9...+11, на працягу сутак — без ападкаў.

www.meteo.by

Павел ШЕРЕМЕТ

Агония

Вчера в городе Жодино окружная комиссия отстранила от участия в выборах фельдшера местной "Скорой помощи" **Александра Волчанина** за написанную мной и Светланой Калинкиной книгу "Случайный президент".

Александра Волчанина сняли с выборов за то, что я передал человеку, который живет на территории его округа, стопку этих книг.

Абсурд и подлость достигли предела — несколько книг попали в руки чиновнику местной "вертикали". Тот донес в окружную комиссию. И вот...

Я не знаю Волчанина лично, но я слышал от своего знакомого, что в Жодино живет человек, которого знает и уважает весь город. И теперь обязательно надо будет с ним познакомиться. Как мне рассказывали, этот честный и принципиальный человек когда-то защищал тогда слабого и всеми гонимого депутата парламента Лукашенко, чиновники мстят ему за это. Волчанина знают все, он борется за правду, невзирая на чины и угрозы. Ему предлагали должности, чтобы он снял свою кандидатуру с выборов, его напрямую пытались подкупить, его запугивали от имени Службы безопасности президента. Что это — очередное обострение ненависти чиновников к людям?

Я много езжу по Беларуси и встречаюсь с людьми — этакие импровизированные встречи с читателями. Люди знают, что "Случайный президент" — официально изданная книга, она не запрещена и свободно продается по всей России. Они знают также, что вечером к ним домой могут прийти из КГБ или милиции и книгу забрать. Но они все равно везут ее из Москвы, потому что они хотят знать правду о стране, в которой живут. Теперь под предлогом того, что кто-то читает книгу "Случайный президент", снимают с выборов кандидатов в депутаты. В Жодино, например, оставили только одного кандидата — от власти. Там уже были недавно антикоррупционные скандалы, и чиновников за воровство поснимали с должностей. Выборы с одним кандидатом им, думается, нужны сейчас, чтобы обезопасить себя на будущее, поэтому ищут любой повод, чтобы скрыть от людей правду.

Побывав почти во всех районах страны, четко вижу: там, где местная власть коррумпирована, боится ответственности и превратилась в мафию районного разлива, там сейчас лихорадит от бесконечных скандалов. Вот в Бресте все спокойно, в каждом округе идет по 9 кандидатов, и никто никого не давит. И референдум пройдет наверняка спокойно, без скандалов. А в таких городках, как Жодино, Речица, Жлобин, там, где жирными кусками давятся чиновники, там очень уж много "врагов народа".

Во время Великой Отечественной войны мою прабабушку фашисты повесили за то, что она помогала партизанам и еще хранила знамя дивизии Красной армии. Ее именем названа улица в городе Осиповичи. Ее сын и мой дед Николай всю войну воевали в партизанском отряде, и своего сына я назвал в его честь. Сдали фашистам прабабушку и деда соседи. И в нашей деревне, где я провел все свое детство, мы знали поименно: вот дом партизана, следующий — полицая, здесь живет солдат Красной армии, а дальше — полицай. Война уже давно закончилась, но память о предательстве и подлости долго мешала людям жить. Тогда белорусов пытались расколоть фашисты, но мы это пережили. Зачем сейчас издеваются над людьми, загоняют их в угол, пишут доносы и нарушают закон? Кто сеет ветер страха и ненависти, тот, видимо, хочет пожать бурю гражданской розни.

Белорусы, не допустим этого!

Палата прадстаўнікоў Кангрэса ЗША прыняла «Акт аб дэмакратыі ў Беларусі»

"Акт аб дэмакратыі ў Беларусі" быў аднагалосна прыняты Палатай прадстаўнікоў Кангрэса ЗША 5 кастрычніка.

Паводле звестак прэс-службы Кангрэса, ініцыятарам прыняцця гэтага дакумента выступіў рэспубліканец, кіраўнік Хельсінкскай камісіі ніжняй палаты парламента **Крыстафер Сміт**. Цяпер акт павінен быць ухвалены Сенатам, а пасля гэтага — падпісаны прэзідэнтам ЗША.

"Акт аб дэмакратыі ў Беларусі" прадугледжвае кантроль за правядзеннем у Беларусі свабодных і празрыстых выбараў і ўвядзенне санкцый у дачыненні ўлад. У іх ліку — праверка персанальных рахункаў Аляксандра Лукашэнкі і вышэйшых беларускіх чыноўнікаў.

Санкцыі, вынесеныя раней Дзярждэпартаментам і Кангрэсам ЗША (аб нявыдачы віз на ўезд у краіну шэрагу высокапастаўленых беларускіх чыноўнікаў), гаворыцца ў Акце, будуць дзейнічаць да таго часу, пакуль не будуць вызвалены людзі, асуджаныя за палітычныя перакананні, і не будуць адкліканы з судоў абвінавачанні супраць усіх прадстаўнікоў апазіцыі.

Дакумент таксама падкрэслівае неабходнасць правядзення поўнага расследавання знікненняў апазіцыйных дзеячаў — Віктара Ганчара, Анатоля Красоўскага, Юрыя Захаранкі і журналіста Дзмітрыя Завадскага — і пакарання вінаватых.

Зазначаецца таксама, што прынятыя санкцыі не будуць зняты, пакуль не спыніцца націск беларускіх улад на недзяржаўныя СМІ, няўрадавыя арганізацыі і палітычную апазіцыю, а таксама ў тым выпадку, калі парламенцкія выбары 17 кастрычніка не будуць адпавядаць нормам і стандартам АБСЕ.

Марына РАХЛЕЙ, БелаПАН.

Сойм Кансерватыўна-Хрысціянскай партыі — БНФ патрабуе ад А.Лукашэнкі адмяніць Указ аб рэферэндуме

Сойм Кансерватыўна-Хрысціянскай партыі — БНФ накіраваў А.Лукашэнку персанальны ліст. У ім гаворыцца: "Грунтуючыся на праве выказваць палітычную волю грамадзян у адпаведнасці з арт.5 Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь, Сойм Кансерватыўна-Хрысціянскай партыі — БНФ прапануе Вам адклікаць ініцыятыву па правядзенні 17 кастрычніка 2004 г. рэферэндуму па змене Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь. У адпаведнасці з арт.112 Выбарчага кодэксу Рэспублікі Беларусь на рэспубліканскі рэферэндум не могуць выносіцца пытанні, звязаныя з выбраннем Прэзідэнта Рэспублікі Беларусь.

Вашыя прапановы аб змене Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь супярэчаць Закону і накіраваныя на змяненне канстытуцыйнага ладу Рэспублікі Беларусь, які зацверджаны арт.1 Канстытуцыі: "Рэспубліка Беларусь — унітарная дэмакратычная сацыяльная прававая дзяржава". Прынцыпы дэмакратыі раскрыты ў наступных артыкулах Канстытуцыі, і адным з галоўных прынцыпаў дэмакратычнага ладу ёсць абмежаванне тэрміну прэзідэнцтва, зацверджанае арт.81 Канстытуцыі.

Арт.3 Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь сцвярджае: "Любыя дзеянні па змяненні канстытуцыйнага ладу і дасягненні дзяржаўнай улады гвалтоўнымі метадамі, а таксама шляхам іншага парушэння законаў Рэспублікі Беларусь караюцца згодна з законам".

З артыкула 81 Канстытуцыі Рэспублікі Беларусь:

...Адна і тая ж асоба можа быць Прэзідэнтам не больш двух тэрмінаў.

ДОСЛОВНО

Владимир Путин — о важности смены власти

"Смена власти — всегда проверка конституционного строя, проверка его на прочность. Да, у нас это не первая проверка, очевидно, не последняя, но это испытание, этот рубеж в нашей жизни мы прошли достойно. Мы доказали, что Россия становится современным демократическим государством. Мирная преемственность власти — это важнейший элемент политической стабильности, о которой мы с вами мечтали, к которой стремились, которой добивались".

(Из выступления В.В.Путина на церемонии вступления в должность Президента Российской Федерации 7 мая 2000 года.)

РАЦПРЕДЛОЖЕНИЕ

Как я буду голосовать на референдуме

Сейчас, когда подходит очередной республиканский референдум, лично у меня мало надежд на то, что избирательные комиссии — от участковой до Центральной — открыто и честно подсчитают голоса избирателей. Не исключено, что нам объявят результаты голосования: "...на избирательные участки явилось более 80 процентов избирателей, за право А.Лукашенко баллотироваться на очередных президентских выборах проголосовало свыше 70 процентов граждан, имеющих право голоса...". Объявят об очередной "элегантной победе"!

Действительно, власти сегодня могут задействовать все рычаги для проведения масштабной фальсификации волеизъявления избирателей. И кое-кто из пессимистов может сказать: против лома нет приема. Я же отвечу: "Нет, есть!"

Я буду голосовать **ПРОТИВ** того, чтобы А.Лукашенко участвовал в очередных выборах. Поэтому я обязательно приду на избирательный участок, получу бюллетень по референдуму, удостоверюсь, что на обратной стороне имеются подписи не менее двух членов избирательной комиссии. Зайду в кабину для тайного голосования, сложу бюллетень пополам с таким расчетом, чтобы на одной его половине были подписи членов избирательной комиссии, оторву эту половинку и положу ее в карман. Вторую половину аккуратно сложу и опущу в урну для голосования по референдуму. Как юрист с большим опытом скажу: эти действия абсолютно **ПРАВОМЕРНЫ** и полностью соответствуют Избирательному кодексу. Они отвечают принципу свободы волеизъявления.

При подсчете результатов голосования такие половинки бюллетеней в урне должны быть признаны участковой комиссией **недействительными** и данные о их количестве внесены в итоговый протокол. Замечу: при принятии решения о признании бюллетеня недействительным участковая комиссия указывает на его обратной стороне причины недействительности. Эта запись заверяется подписями не менее двух лиц, входящих в состав участковой комиссии. Недействительные бюллетени упаковываются отдельно (стст.55, 119—121 Избирательного кодекса).

Если так же сделают и другие противники участия А.Лукашенко в очередных президентских выборах, то избирательные комиссии будут лишены возможности манипулировать нашими голосами. А потому **ОБЯЗАТЕЛЬНО СОХРАНИТЕ ВТОРУЮ ПОЛОВИНКУ БЮЛЛЕТЕНЯ.**

Кое у кого может возникнуть вопрос: а как их потом собрать? Не волнуйтесь, я продумал и это, просто сейчас не хочу "раскрывать карты", но обещаю, что в ближайшие дни после референдума вся общественность Беларуси будет знать, каким образом это сделать. Собранные половинки станут доказательствами и послужат основанием для признания результатов голосования недействительными (если, конечно, наберется достаточное количество таких бюллетеней), а должностные лица, участвовавшие в фальсификации, если они пойдут на это, понесут ответственность, установленную законом.

Гарри ПОГОНЯЙЛО,
первый президент Союза адвокатов Беларуси, член Гильдии российских адвокатов, пенсионер.

P.S. Я предлагаю образец заявления, с которым вы можете обратиться в прокуратуру по месту нахождения участковой комиссии в последующие после референдума дни .

ОБРАЗЕЦ

Прокурору города (района)__________
Заявитель: ФИО
адрес:
О возбуждении уголовного дела

ЗАЯВЛЕНИЕ

Я являюсь избирателем и на прошедшем референдуме голосовал на избирательном участке №___ по избирательному округу №___ города __________.

Действуя в рамках закона, гарантирующего мне свободу волеизъявления, я в кабине для тайного голосования разорвал бюллетень по референдуму пополам, половинку с подписями членов участковой комиссии забрал с собой, а вторую вбросил в ящик для голосования по референдуму.

Таким же образом на данном участке поступили мои знакомые и передали мне оставшиеся у них части... бюллетеней.

По объявленным избирательной комиссией результатам голосования на референдуме недействительными признано... бюллетеней.

Следовательно, результаты голосования искажены. Действия членов участковой избирательной комиссии № _______ подпадают под признаки ст.192 Уголовного кодекса.

С целью установления способа совершения преступления и степени вины каждого из членов комиссии, возможного соучастия в преступлении иных должностных лиц, руководствуясь стст.166, 167 Уголовно-процессуального кодекса,

ПРОШУ:

возбудить уголовное дело по признакам ст.192 УК по факту нарушения законодательства о выборах, референдуме или отзыве депутата по избирательному округу №____;

произвести выемку документов о подготовке, проведению и результатах голосования на данном участке, в том числе о составе комиссии, списки избирателей, протоколы участковой комиссии, рабочий протокол с данными раздельного подсчета голосов по ящикам для досрочного голосования, по месту нахождения участников референдума и ящиков, находившихся в день референдума в помещении участка, а также упакованные отдельно бюллетени, признанные недействительными;

назначить соответствующие экспертизы для установления факта выдачи бюллетеней членами именно этой комиссии (по подписям членов комиссии, химическому составу бумаги и краски, использованных для изготовления бюллетеней, путем идентификации бюллетеней по характерному разрыву бумаги и т.д.);

приложенные к настоящему заявлению половинки бюллетеней признать вещественными доказательствами, произвести их осмотр с участием понятых и криминалиста, результаты зафиксировать в соответствующем протоколе;

совершить иные процессуальные действия по сбору и закреплению доказательств (допросы, очные ставки, выход на место совершения преступления, обыски и иные оперативно-следственные действия).

В ходе расследования заявитель и иные граждане могут представить дополнительное число бюллетеней (их части) и сведения о иных нарушениях Избирательного законодательства на данном участке.

Приложение: по тексту 58 листов в виде оторванных частей бюллетеней.

Дата

Подпись заявителя

***

Если прокурор откажет в возбуждении уголовного дела, заявитель вправе обратиться в суд на основании ст.139 УПК, определяющей порядок обжалования действий органа уголовного преследования по его месту нахождения.

В любом случае результатом данной акции станет закрепление фактов возможных массовых нарушений при голосовании по вопросу, поставленному на референдум, и те, кто скажет "НЕТ!", будут иметь тому доказательства. Эти доказательства могут быть представлены международным и национальным наблюдателям, представителям прессы и иным заинтересованным лицам.

ЧУЛІ?

Сяргей Антончык арыштаваны на 15 сутак

За арганізацыю сходу ініцыятыўнай групы асуджаны на 15 сутак дэпутат Вярхоўнага Савета 12-га склікання Сяргей Антончык.

Па паведамленні сайта Charter97.org, у Беларусі створаны небывалы прэцэдэнт — упершыню асудзілі чалавека за правядзенне сходу ў офісе сваёй арганізацыі. Асудзілі як парушальніка грамадскага парадку.

2 кастрычніка ў офісе Свабоднага прафсаюза сабраліся каля 30 чалавек, каб абмеркаваць пытанні запланаванага ўстаноўчага з'езда новай грамадскай арганізацыі "Айчына".

Праз паўгадзіны ў офіс увайшлі людзі ў цывільным і перакрылі ўсе выхады. Пасля іх прыйшлі міліцыянеры і пачалі ўсіх прысутных здымаць на відэакамеру. Нягледзячы на тое, што спадар Антончык — сябра СПБ і ніякага дазволу ўлад на правядзенне сходаў у офісе сваёй арганізацыі яму не трэба, міліцыянеры склалі на яго пратакол за арганізацыю несанкцыянаванай акцыі.

У судзе супрацоўнікі міліцыі свае дзеянні аргументавалі толькі тым, што на правядзенне сходу не было дазволу Мінгарвыканкама. Ніякія аргументы адваката Таццяны Станкевіч аб тым, што дазвол на правядзенне сходу ініцыятыўнай групы законам не прадугледжаны, на міліцыянераў не паўплывалі.

Усе чакалі, што суддзя спыніць гэтую справу, а таму прысуд — 15 сутак арышту — стаў поўнай нечаканасцю для прысутных.

"Гэта, канечне, беспрэцэдэнтна, бо яшчэ ніколі ў Беларусі не давалі "суткі" за правядзенне сходу аргкамітэта па стварэнні грамадскай арганізацыі. І гэта ў памяшканні з дазволу кіраўніка і ўласніка памяшкання. Такія нервовыя рэчы яшчэ больш будуць узмацняцца па меры набліжэння рэферэндуму", — заявіў Сяргей Антончык пасля вынясення прысуду.

Алесь СВЯТЛАНІЧ.

За пікет — у турму

Зусім нядоўга прастаялі на рагу вуліц Замкавай і Леніна ў Віцебску два мясцовыя дысідэнты — Уладзімір Плешчанка і Аляксандр Салаўян з самаробным плакатам, што змяшчаў іх асабістыя меркаванні аб маючых адбыцца выбарах у парламент і рэферэндуме. Міліцыянеры хутка даставілі іншадумцаў у суд Чыгуначнага раёна, дзе абодва пікетчыкі былі аштрафаваны на вялікую суму. У прыватнасці, Плешчанку "прыгаварылі" да 160 "мінімалак" (больш як 300.000 рублёў).

Аднак неўзабаве тыя ж людзі зноў наладзілі пікет на сваім улюбёным месцы. На гэты раз суд накіраваў пікетчыкаў за краты — пад арышт на 10 сутак.

Каральныя захады наўрад ці адвучаць віцебскіх дысідэнтаў ад выказвання сваёй палітычнай пазіцыі, сутнасць якой — пратэст супраць змянення Канстытуцыі. У.Плешчанка, дарэчы, ужо не аднойчы пабываў на нарах СІЗА (неяк яму давялося пражыць там каля года, але за адсутнасцю складу злачынства яго ў рэшце рэшт выпусцілі на волю).

Новага, няхай і больш кароткага арышту Уладзімір можа і не вытрымаць, бо пасля інфаркту здароўе яго моцна пахіснулася.

Сяргей БУТКЕВІЧ.

У абарону недзяржаўнай прэсы

Сусветная асацыяцыя газет (WAN) і Сусветны форум рэдактараў (WEF) звярнуліся да прэзідэнта Беларусі з пратэстам супраць закрыцця шэрагу недзяржаўных газет падчас перадвыбарнай кампаніі.

"Мы звяртаемся ад імя WAN і WEF, якія аб'ядноўваюць 18 тысяч газет у 100 краінах, для таго, каб выказаць занепакоенасць наконт закрыцця "Рэгіянальнай газеты" і іншых газет, якое падчас падрыхтоўкі да выбараў немагчыма лічыць абгрунтаваным", — гаворыцца ў звароце, размешчаным 5 кастрычніка на афіцыйным сайце WAN. Сусветныя арганізацыі лічаць, што сапраўднай прычынай закрыцця "Рэгіянальнай газеты" стала "асвятленне парламенцкіх выбараў і рэферэндуму".

WAN і WEF таксама адзначаюць "незаконнае прыпыненне" выпуску тэрмінам на тры месяцы такіх друкаваных выданняў, як "Навінкі", "Новая газета Сморгони" і "Рабочая солидарность".

Марына РАХЛЕЙ.

Рыхтуй зімнія тарыфы восенню

1 снежня Беларуская чыгунка плануе павысіць тарыфы на пасажырскія перавозкі. Пра гэта на прэс-канферэнцыі ў Мінску паведаміў начальнік БЧ Уладзімір Жарэла.

Паводле яго слоў, чыгуначнікі маюць намер прапанаваць ураду некалькі павялічыць тарыфы на ўнутраныя, у тым ліку прыгарадныя, перавозкі. Як зазначыў Уладзімір Жарэла, сёлета тарыфы на праезд па краіне ў чыгуначным транспарце яшчэ ні разу не павышаліся. Разам з тым затраты, напрыклад, на прыгарадныя чыгуначныя перавозкі на сённяшні дзень пакрываюцца толькі на 39 працэнтаў. "Таму да канца года мы будзем вымушаны прасіць урад разгледзець пытанне аб некаторым павышэнні тарыфаў", — зазначыў начальнік БЧ.

Аляксей АРЭШКА.

Лепш вучыцца на чужых памылках

За несвоечасовую і няякасную падрыхтоўку школ да гэтага навучальнага года органамі дзяржнагляду аштрафаваны 227 кіраўнікоў навучальна-выхаваўчых устаноў, вынесена 210 пастаноў аб прыпыненні эксплуатацыі, у тым ліку 61 — па закрыцці харчовых блокаў.

Паводле звестак Рэспубліканскага цэнтра гігіены, эпідэміялогіі і грамадскага здароўя, усяго на падрыхтоўку ўстаноў адукацыі да новага навучальнага года было затрачана 60,7 млрд. рублёў. Найбольшы паказчык — у Брэсцкай вобласці (каля 16,5 млрд. рублёў), найменшы — у Мінску (4,5 млрд.). Капітальныя рамонтныя работы былі праведзены больш як у 633 установах адукацыі краіны.

Вольга АСІПЕНКА.

Зараз шукаюць «жартаўнікоў»

Міліцыя Пінска шукае чалавека, які паведаміў аб замініраванні СШ № 2.

Як паведаміў БелаПАН супрацоўнік аддзела інфармацыі і грамадскіх сувязяў УУС аблвыканкама Арцём Палонскі, раніцай дырэктару школы пазваніў невядомы, які паведаміў, што ў ёй знаходзіцца выбуховае прыстасаванне. Сапёрна-піратэхнічная група вайсковай часці 7404 эвакуявала вучняў і праверыла будынак школы. Затым заняткі ў школе аднавіліся.

Па гэтым факце заведзена крымінальная справа.

Ларыса ШЫГАНАВА.

СНІД не спіць

Паводле апошніх звестак, у Беларусі афіцыйна зарэгістраваны 6064 ВІЧ-пазітыўных. 579 з іх выяўлены з пачатку гэтага года.

Як паведаміла БелаПАН загадчыца аддзела прафілактыкі СНІД Рэспубліканскага цэнтра гігіены, эпідэміялогіі і грамадскага здароўя **Лілія МЯЛЕШКА**, па колькасці заражаных вірусам імунадэфіцыту па-ранейшаму лідзіруе Гомельская вобласць, дзе зарэгістравана 3 тысячы 499 выпадкаў, і Мінск — 876 выпадкаў.

Пераважная большасць інфіцыраваных — маладыя людзі ва ўзросце 15 — 29 гадоў (79,4 працэнта ад агульнай колькасці захварэлых). Разам з тым, паводле слоў Л.Мялешка, паменшылася колькасць выпадкаў ВІЧ-інфекцыі сярод моладзі ва ўзросце ад 15 да 19 гадоў: з 24,5 працэнта — у 1996 годзе да 7,9 — у 2003. З пачатку гэтага года ўдзельная вага гэтай узроставай групы ў агульнай масе хворых склала 4,5 працэнта. З ліку інфіцыраваных 30,3 працэнта (1 тысяча 836 чалавек) прыпадае на долю жанчын, мужчыны складаюць 69,7 працэнта (4 тысячы 228 чалавек).

Лілія Мялешка таксама паведаміла, што асноўнай прычынай заражэння застаецца ін'екцыйнае ўвядзенне наркотыкаў — 71,3 працэнта (4 тысячы 324 выпадкі). Акрамя таго, апошнім часам адзначаны рост інфіцыравання людзей у выніку сексуальных кантактаў: калі ў 2001 годзе было зафіксавана 27,16 працэнта такіх выпадкаў, а ў 2003 годзе — 35,5 працэнта, то з пачатку гэтага года — ужо 49,7 працэнта (288 выпадкаў).

У стадыі СНІД на сёння знаходзяцца 23 чалавекі, 109 хворых ужо памерлі. Акрамя таго, у краіне зарэгістравана 490 смяротных зыходаў сярод ВІЧ-пазітыўных, 382 (77,9 працэнта) з ліку памерлых — наркаспажыўцы.

Вольга АСІПЕНКА.

РЭГІЁН

Лепшы таксіст — віцебскі

Са званнем, вартым гонару, вярнуўся ў Віцебск з рэспубліканскіх спаборніцтваў па прафесійным майстэрстве кіроўцаў аўтатранспартных сродкаў шафёр таксаматорнага парка №1 **Канстанцін БІЛЯЕЎ.** У намінацыі "Волга ГАЗ-3110" ён заняў першае месца, апярэдзіўшы канкурэнтаў з іншых абласцей краіны.

Для праходжання складанай трасы на спартыўным кольцы "Баравая" пад Мінскам Біляеву спатрэбілася толькі 2 хвіліны 35 секунд. Акрамя таго, усе заліковыя фігуры — "каляіну", "бокс", "стаянку-паркоўку" і "змейку" — прадстаўнік Віцебска выканаў адмыслова, без заўваг і цяпер мае права лічыць сябе таксістам №1 у Беларусі.

Дарэчы, у таксапарку, дзе працуе пераможца, яго лічаць таксама лепшым, і не толькі з-за ўмення кіраваць машынай, але і з-за нязменна ветлівага стаўлення да пасажыраў і добразычлівага, сяброўскага характару.

Жыві, стары дуб!

Толькі дажыўшы да сапраўды "біблейскага" ўзросту — 450 год — пачаў сур'ёзна хварэць дуб-волат у старадаўняй вёсцы Тадуліна Вымнянскага сельсавета Віцебскага раёна. Паводле просьбы занепакоеных сялян на дапамогу паважанаму дрэву прыйшлі леснікі. Яны замянілі збуцвелую драўляную агароджу на новую, больш трывалую — з валуноў і металічных ланцугоў, абрэзалі засохлыя галіны, "запламбавалі" цэментным растворам дупло і запэўнілі вяскоўцаў, што падлечаны волат цяпер будзе адчуваць сябе значна лепш.

На думку спрактыкаваных лесаводаў, стары дуб можа пражыць яшчэ год 50, а то і больш.

Пасланне ад вар'ята?

Не пераваліся яшчэ ў нашым грамадстве асобы з анамальнай псіхікай, якім да болю карціць паказытаць каму-небудзь нервы, сапсаваць настрой і тым самым пацешыць сваю нездаровую, нядобрую душу.

Днямі неспадзяваную атаку на свой спакой адчуў жыхар Оршы. Ён знайшоў у пад'ездзе дома, дзе жыве, паштовы канверт, а ў ім — нейкі белы парашок і паперку са словамі "Алах акбар!".

Разгублены аршанец неадкладна паведаміў аб знаходцы ў праваахоўныя органы. Тэрмінова была праведзена экспертыза парашку, якая ўстанавіла, што змесціва канверта не ўтрымлівае ў сабе нічога небяспечнага.

Але не хочацца лічыць тое, што адбылося, бяскрыўдным жартам. Такія, з дазволу сказаць, "жарты" заслугоўваюць узбуджэння крымінальнай справы і судовага пакарання аж да зняволення "жартаўніка", калі ён, вядома, не хворы на галаву...

Сяргей БУТКЕВІЧ.

Войны з дзецьмі не выйграюцца!

(Замест рэплікі)

У беларускіх незалежных выданнях з'явіліся паведамленні пра некаторыя дэталі сустрэчы Аляксандра Лукашэнкі са студэнтамі і выкладчыкамі Брэсцкага дзяржуніверсітэта. У прыватнасці, студэнт універсітэта А. напісаў пра тыя падрабязнасці, пра якія змаўчала дзяржаўнае тэлебачанне. Напэўна, невыпадкова змаўчала, бо спадар прэзідэнт, відавочна, "ачкоў" у гэтыя моманты не набіраў. Прычына закрыцця Беларускага гуманітарнага ліцэя і Еўрапейскага гуманітарнага універсітэта, паводле тых жа сведчанняў, палягала ў тым, што ў гэтых установах, маўляў, ставілася задача рыхтаваць эліту, а яны павінны былі працаваць "як усе". Акрамя таго, у нашым ліцэі, аказваецца, "гробили детей".

Як намеснік дырэктара закрытага ліцэя, педагог з больш як 20-гадовым стажам, сведчу: *ніякіх прэтэнзій* да якасці і зместу нашай працы ад Міністэрства адукацыі не было: усе праграмы, вучэбныя планы зацвярджаліся тым самым Міністэрствам, і не адзін дзесятак нашых вучняў і выкладчыкаў быў, да прыкладу, за поспехі ў міжнародных і ўсебеларускіх алімпіядах адзначаны прэміямі са Спецыяльнага фонду прэзідэнта па падтрымцы таленавітай моладзі! Дарэчы, мы, выкладчыкі, нават не ставілі перад вучнямі няёмкага пытання: адкуль у прэзідэнта Беларусі бяруцца гэтыя самыя "спецыяльныя фонды" — а толькі радаваліся за нашых дзяцей. Пасля афіцыйнай ліквідацыі Коласаўскага ліцэя, дарэчы, ні "спецыяльны фонд" не перастаў існаваць, ні іншыя ліцэі не былі зачыненыя (наадварот, узніклі новыя — праўда, не ў Мінску).

Я, у адрозненне ад спадара Лукашэнкі, які — як выцякае з яго афіцыйнай біяграфіі — фактычна не працаваў па сваёй асноўнай спецыяльнасці ("настаўнік гісторыі сярэдняй школы"), цану свайму педагагічнаму прафесіяналізму ведаю. Ведаю ад тых сотняў удзячных мне і іншым маім калегам бацькоў, якія маюць супрацьлеглую ад спадара прэзідэнта думку. Якраз таму не ўдаецца — нават загнаўшы ў падполле! — гэты ліцэй знішчыць.

Сёння я, мая жонка (настаўнік матэматыкі вышэйшай катэгорыі), яшчэ паўтара дзесятка найлепшых у Беларусі педагогаў фактычна пазбаўлены магчымасці працаваць па спецыяльнасці. Пасля ліквідацыі ліцэя мне, кандыдату навук, аўтару школьных дапаможнікаў, лектару шматлікіх настаўніцкіх падрыхтоўчых курсаў, нават фармальна не прапанавалі месца "простага" настаўніка...

Вядома, за выказванні кшталту, што ў нашым ліцэі "гробили детей", у краіне з незалежным і справядлівым судом я абавязкова падаў бы іск у суд аб абароне маёй прафесійнай (і чалавечай!) годнасці. Вось толькі ў маёй роднай Беларусі пакуль што я не ведаю суда, які прыняў бы такі іск да разгляду. Таму і пішу ў "Народную волю". У тую самую газету, якая, дарэчы, не раз змяшчала на сваіх старонках падзякі настаўнікам ліцэя (і асабіста маёй сціплай персоне) ад нашых былых і цяперашніх вучняў і бацькоў. І гэтая ацэнка мне даражэйшая за ўсе іншыя. У тым ліку выказаныя з высачэзных трыбун...

Лявон БАРШЧЭЎСКІ.

ЗАКУЛИСЬЕ

Париж покорили… белорусские карты

Колода карт, на которой изображены одиозные личности белорусской политики, попала во французский Музей игральных карт.

Всего в мире существует семь подобных музеев. Один из самых известных — французский Музей игральных карт — находится в пригороде Парижа Иси-ле-Мулино. Он был создан в 1981 году. В основе экспозиции музея — коллекция, преподнесенная Иси-ле-Мулено в 1930 году местным эрудитом Луи Шардонре. Первая экспозиция была посвящена игральным картам XVI—XX веков.

В 1999 году французский храм картежного искусства стал обладателем европейской премии "Музей года".

Сегодня в коллекции музея находится девять тысяч предметов, в том числе 6,5 тысячи колод игральных карт, 980 гравюр, рисунков, афиш, плакатов.

Коллекция музея регулярно пополнялась и пополняется не только за счет города. Уникальные колоды карт передают в дар музею самые разные люди. Экспонатов накопилось так много, что в 1997 году городские власти вынуждены были предоставить Музею игральных карт отдельное современное здание для размещения коллекций.

Напомню, что белорусская колода политических карт, на которых вместо привычных дам, валетов и королей изображены высокопоставленные чиновники (бывшие и нынешние), депутаты, судьи, журналисты, появилась в Минске несколько месяцев назад. Как уже сообщалось в прессе, колода состоит из 54 карт: от двойки до туза плюс два джокера. "Джокеры" — **Александр Лукашенко** и председатель Комитета госконтроля **Анатолий Тозик.** "Тузы" — генпрокурор **Виктор Шейман**, заместитель председателя Палаты представителей **Владимир Коноплев**, президент Академии наук **Михаил Мясникович,** заместитель государственного секретаря Совета безопасности **Михаил Удовиков.** "Короли" — экс-министр внутренних дел, а ныне — министр спорта и туризма **Юрий Сиваков**, председатель Конституционного суда **Григорий Василевич**, министр информации **Владимир Русакевич** и бывший премьер-министр **Геннадий Новицкий**.

"Дамы" — председатель Центризбиркома **Лидия Ермошина,** председатель правления "Беларусбанка" **Надежда Ермакова**, экс-глава Нацбанка **Тамара Винникова**, журналистка (бывшая сотрудница "Советской Белоруссии") **Людмила Маслюкова**. Валеты — экс-заместитель главы Администрации президента **Владимир Заметалин**, председатель Либерально-демократической партии Беларуси **Сергей Гайдукевич**, пресс-секретарь генпрокуратуры, режиссер **Юрий Азаренок**, экс-помощник президента **Сергей Посохов.**

На обратной стороне каждой карты — краткая характеристика каждого персонажа, домашний адрес и телефон. Например, на карте **Петра Кравченко** написано: ***"В прошлом один из "видных" оппозиционеров. В недавнем прошлом Чрезвычайный и Полномочный Посол РБ в Японии. В настоящем общественный деятель, объявивший о своих президентских амбициях. В общем, человек-флюгер, разворачивающийся в "нужную" сторону".***

Понятное дело, в Беларуси в продажу эти карты не поступали, хотя активно ходили по рукам. Приобрести такую колоду карт можно было в Москве, на Белорусском вокзале.

Любопытна реакция самих чиновников на эти карты. Один из них, увидев себя в колоде, сразу поинтересовался: *"А где можно купить? И сколько стоит?"* Другой был искренне удивлен, что его *"записали в короли"*. *"Даже не ожидал..."* А третий возмутился, что его "определили в шестерки": *"Ну какая я шестерка! Я же никого не сдавал!"*

Кстати, в шестерки почему-то попали председатель Минооблисполкома **Николай Домашкевич**, бывший ведущий программы "Резонанс" на Первом национальном телеканале, а ныне — руководитель телекомпании СТВ **Александр Зимовский**, ведущий программы "Особое мнение" **Юрий Шинкарь** и ведущий программы "Права человека, взгляд в мир" **Евгений Новиков.**

Некоторые политики говорят, что в обозримом будущем в колоде появятся новые лица.

А как у них?

Политические карты — не белорусское изобретение. Первыми были американцы.

По окончании войны в Ираке администрация США выпустила игральные карты с изображением разыскиваемых иракских лидеров. На каждой карте было написано: ***"Wanted!"*** (*"Разыскивается!"*). "Джокером" был **Саддам Хусейн**.

Реакция была нормальной

В минувшем году природоохранная организация *Greenpeace* последовала примеру американской администрации и выпустила собственные игральные карты с фотографиями мировых лидеров, сообщает сайт *Ananova.* На каждой карте сообщается, каким количеством ядерного оружия располагает та или иная страна. "Тузами" в новой колоде стали **Владимир Путин, Джордж Буш, Жак Ширак** и **Тони Блэр.** 600 таких колод активисты *Greenpeace* вручили участникам встречи в Женеве, посвященной договору о нераспространении ядерного оружия. По словам представителя "зеленых" **Уильяма Педена**, *"мы не сталкивались с отрицательной реакцией — даже со стороны американской делегации реакция была нормальной".*

«Под раздачу» попали даже актеры

Американский интернет-магазин *NewsMaxStore.com* предлагал приобрести колоду карт с фотографиями политиков и знаменитостей, которые выступали против войны в Ираке. Все они, кроме "джокеров" **Джимми Картера** и **Джесси Джексона**, изображены на картах в беретах иракской республиканской гвардии. В колоду *NewsMaxStore.com* снова попали **Путин** и **Ширак**. Помимо них на картах представлены канцлер Германии **Герхард Шредер,** глава инспекторов ООН **Ханс Бликс**, кубинский лидер **Фидель Кастро**, президент Сирии **Башар Ассад,** а также актеры **Джордж Клуни**, **Шон Пенн**, **Вуди Харрелсон**, **Тим Робинс** и **Сьюзен Сарандон.**

Джордж Буш уже давно король

Несколько лет назад во Франции издана колода карт, на которых изображены американские политики, которые, как утверждает автор проекта — писатель **Тьерри Мейсан**, *"наиболее опасны для мирового сообщества".* Президент США **Джордж Буш** — бубновый король, который в аннотации назван *"президентом всей бейсбольной команды".* Во французской колоде есть также два джокера. Первый — **Усама бен Ладен.** Второй — оружие массового поражения. *"Если Соединенные Штаты объявят, что у вас на руках этот джокер, то американская армия имеет право напасть на вас для профилактики",* — утверждается в аннотации к картам.

Карточный домик

"Джокером" палестинской колоды карт является **Ариэль Шарон**. Новинка широко рекламировалась: улицы городов, находящихся под контролем Палестинской народной армии, пестрели плакатами, на которых эта колода изображена в виде пирамиды, увенчанной картой с изображением Шарона. *"Надо ли говорить, на что намекают палестинцы? Карточный домик вскоре будет разрушен",* — писали в Интернете.

«Соединенные карты Америки»

Эта колода была издана в сентябре 2003 года в соответствии с совместным проектом журнала "Коммерсантъ" и программы канала НТВ "Намедни". На картах изображены политики США, разделенные по мастям на четыре категории: пики — неоконсерваторы; трефы — карьеристы; бубны — умеренные; черви — семья. Края этих карт немного загнуты назад (в сторону рубашки), в результате чего карта приобретает форму поддона. Отмеченное затрудняет перетасовывание карт.

«Колода Российской Федерации»

Издана в октябре 2003 года также в соответствии с совместным проектом журнала "Коммерсантъ" и программы канала НТВ "Намедни". Колода является как бы продолжением темы, поднятой в колоде "Соединенные карты Америки". На картах данной колоды изображены политики и влиятельные персоны России, разделенные по мастям на четыре категории: пики — силовики; трефы — питерские; бубны — либералы; черви — семья.

Не хватило популярных личностей

В 2001 году колода политических карт была выпущена и в Литве. Она привлекла внимание не только любителей азартных игр, но и политологов. В ней вместо традиционных изображений — шаржи на ведущих политиков страны.

В качестве тузов были изображены тогдашние президент **Валдас Адамкус** (он занимает эту должность и нынче), спикер сейма **Артурас Паулаускас,** премьер-министр **Роландас Паксас** и экс-президент, председатель оппозиционной, самой крупной в стране социал-демократической партии **Альгирдас Бразаускас.** Среди "королей" можно было обнаружить шарж и на **Витаутаса Ландсбергиса.**

Для всей колоды не хватило популярных личностей, и поэтому 20 карт были оформлены как обычно.

Марина КОКТЫШ.

Всеволод Янчевский, Сергей Костян, Евгений Новиков, Владимир Заметалин.

Юрий Шинкарь, Владимир Григорьев, Александр Зимовский, Петр Кравченко.

НЯВЫДУМАНЫЯ ГІСТОРЫІ

Як бычка дынамітам глушылі

Гэты забаўны і ў той жа час трагічны выпадак адбыўся гадоў можа пятнаццаць таму.

Пяць закадычных сябрукоў дамовіліся сумесна правесці выхадныя дні на ўлонні прыроды. Дужа хацелася хоць на кароткі тэрмін пазбавіцца ад сямейных і службовых клопатаў, каб там, удалечыні ад гарадской мітусні, курадыму ды пільных вачэй сваіх горача каханых жонак, расслабіцца, як мае быць, спакойненька пазагарацьпанежыцца пад пяшчотным чэрвеньскім сонейкам, уволю паплюхацца ў вадзе. А заадно — свежай рыбкі пакаштаваць.

Задумана — зроблена! У пятніцу пасля работы дружная "пяцёрка" набыла неабходныя прадукты харчавання, уціснула ў багажнік "Волгі" дзесяць бутэлек гарэлкі (па дзве на брата) і... пакаціла.

Спыніліся ў маляўнічым бярозавым гаі на беразе чысцюткай гаманлівай рачулкі. Наўкола панавалі спакой, казачная прыгажосць і... бязлюддзе. Мужыкі хуценька паставілі палатку і з вудамі ў руках нецярпліва расселіся каля вады. Клёў быў цудоўны. Рыба, нібы апантаная, літаральна лезла на кручок. Толькі паспявалі на лужок-муражок выкідваць.

Надвячоркам хапатліва разvялі касцёр. Над вогнішчам павесілі вядро з вадой і прыгатаванай для варкі рыбай, шчодра дабавілі спецый. Неўзабаве апетытна забулькала духмяная юшка. Для размінкі перад трапезай прапусцілі па келіху саракаградуснай. Закусілі хатнімі прысмакамі. Паўтарылі. На гэты раз — для сугрэву на ноч. Трэцім паднялі тост за цудоўную юшку. І пайшло-паехала...

Назаўтра прачнуліся позна. У галовах нібы кавальскія молаты бухкалі. Шалёна калаціліся сэрцы. А ў роце ад сухаты — пустыня Сахара!

Страшэнна захацелася пахмяліцца. Вохкаючы, бедалагі ледзь да месца ўчарашняга балявання дапаўзлі. Там чакала горкае расчараванне. Спіртнога і ў паміне не было! Змесціва ўсіх дзесяці пляшак, нібы тыя п'яўкі, да кроплі высмакталі. Вось дык павесяліліся!..

Сталі думаць ды гадаць, як пазбавіцца ад пакутніцкай смагі? За "лекамі" выпрашылі накіравацца ў бліжэйшую сельскую краму. Не пашанцавала! На замку аказалася. Тыцнуліся ў іншыя гандлёвыя кропкі — малюнак той жа.

"Нарыхтоўка кармоў ідзе поўным ходам! — растлумачылі дасведчаныя людзі. — Усё насельніцтва на лугах і палях..."

Дыхаючы сівушным перагарам, грамадзянін з сінюшнім носам і здаравенным гузаком пад левым вокам па "сакрэце" паведаміў нашым героям, што непадалёку ёсць хутар, у якім сіратліва жывуць дзядуля з бабуляй. Старая ўжо колькі гадоў ляжыць паралізаваная, а гаспадар — мужык яшчэ мацак, хоць і за восемдзесят пераваліла. Гарэлку ўціхую гоніць і сам не дурань выпіць! Вось у яго, маўляў, можна набыць жадаемае.

Сябрукі ўкінуліся ў сваю легкавушку, і толькі пыл заклубіўся!

Дзядуля аказаўся невялічкага росту, хударлявым, рухавым, гаваркім, з блакітнымі вачыма. Незнаёмцаў спачатку сустрэў насцярожана: а раптам пераапранутая міліцыя?

— Гарэлку не выпрабляю! — сказаў, як адрэзаў.

А сам хітравата паглядвае.

— Няма, дык няма! — цяжка ўздыхнулі прышэльцы і гуськом на выхад папляліся.

— Гэй, сынкі, пачакайце! — пачулася ўслед.

Імгненна спыніліся.

— Што здарылася, дзядуля? — з надзеяй выгукнулі хорам.

— Бачу, хлопцы вы сур'ёзныя і сумленныя, маніць не станеце. Таму прапаную такую варыяцыю: бычок у мяне ёсць, Васькай клічуць. Карысці — ніякай, а валтузні — па самыя вушы! Да таго ж — пражэрлівы страшэнна! Хоць і шкада, але жывёліну забіць трэба! Дапаможаце — будуць вам і чаркі, і скваркі.

— Дык мы... гатовы! Хоць зараз!

— Калі так, айда са мной!

Дзядок спрытна адчыніў дзверы хлява, і перад здзіўленымі позіркамі чужакоў прадстаў здаравенны бугай вагой можа з тону. Убачыў незнаёмых, раз'юшана закруціў магутнымі рагамі.

— Вось дык бычок Васька! — ахнула ўся "пяцёрка". — Тут гранатамёт патрэбны!

— Навошта аграмёт? — здзівіўся дзядуля. — Іншая "зброя" ёсць — калун называецца. З усяе сілы шандарахнем паміж вушэй — і няма Ваські.

Стары прывязаў свайго волата-выхаванца ланцугом да дрэва, паказаў, куды і як неабходна нанесці ўдар. Адзін з сябрукоў узяў у рукі важкі калун-сякеру, баязліва наблізіўся да сваёй ахвяры. Бугай раптам перастаў хрумсцець травой, вогненнымі вачыма ўтаропіўся на чалавека. Увесь яго ваяўнічы выгляд быццам бы гаварыў: "Толькі паспрабуй мяне пакрыўдзіць, імгненна на рогі наніжу!"

Мужык спалохана адскочыў у бок, шпурнуў калун у кусты.

— Не магу, браткі, хоць самога жыцця пазбаўце! Гэта ж жывая істота! А тут такой кувалдай па галаве лупцаваць!

Чацвёра яго сябрукоў таксама адмовіліся стаць на шлях забойства.

Дзядуля не на жарт раззлаваўся.

— Хіба ж вы моцны пол? Слабакі! Хлюпікі! — ускіпеў ён. — Ды я ў вашыя гады такое вытвараў! А цяпер — гэць з майго двара! Але запомніце: без пахмелля вашы хворыя галовы праз гадзіну трэснуць!

Напамін пра пякучы боль і магчымы хуткі жыццёвы канец прыдало сябрукам рашучасць. Хтосьці ўспомніў, што ў машыне ляжаць дзве толавыя шашкі: намерваліся глушануць рыбу перад ад'ездам дамоў! Выбуховыя рэчывы нейкім чынам набыў адзін з удзельнікаў гэтага вояжу на прыроду — былы сапёр. Справа цягнула на крымінал, але гора-рыбакі спадзяваліся, што ўсё здзейсненае сыдзе ім з рук: маўляў, месца ж глухое, бязлюднае, хто ведаць будзе? Цяпер небяспечныя шашкі вырашылі супраць быка Ваські выкарыстаць.

Сапёр у адстаўцы прафесіянальна прымацаваў адзін пакет да рогу жывёліны, другі — да хваста, каб бабахнуць з двух бакоў. Запаліў бікфордавыя шнуры і па ягонай камандзе ўсе кінуліся ў сховішча. Адчуўшы небяспеку, бык страшэнна зароў, напружыўся, з лязгам парваў ланцуг і маланкай сігануў у свой родненькі хлеў. Амаль адначасова грымнулі два выбухі.

Калі развеяліся пыл і дым, збудавання ўжо не было. Пад яго абломкамі нерухома ляжаў волат Васька. Як на бяду, абвалілася палавіна хаты. І якраз на тым месцы, дзе ляжала паралізаваная гаспадыня. Мужыкі кінуліся яе ратаваць. Бацюхны, як яны завіхаліся! Нарэшце выцягнулі нямоглую пакутніцу на свет божы, прывялі ў прытомнасць. Старая расплюшчыла вочы і нечакана падняла страшэнны лямант (дагэтуль колькі гадоў маўчала!). Потым з неймавернай сілай адпіхнула сваіх вызваліцеляў і з плачам вакол былога хлява забегала. Ледзь супакоілі...

Але што дзіўна. Пасля таго здарэння бабулю нібы падмянілі. Гаварыць і шпарка хадзіць пачала. Відаць, моцны стрэс станоўчую ролю адыграў. Што ж датычыцца недарэчных рыбакоў-выпівох, то, на шчасце, яны аказаліся людзьмі сумленнымі, не кінулі старых у бядзе. Неўзабаве пабудавалі для іх цудоўную хаціну. А заадно — і хлеў. Купілі неабходную мэблю, дапамаглі грашыма. Потым яшчэ не аднойчы сюды ў госці прыязджалі...

Уладзімір ГОЛАД, жыхар г.Мінска.

ПРОЩАЙ, РОДИНА...

В Европу!

На днях пятикурсники закрытого белорусскими властями Европейского гуманитарного университета уехали в университет Виядрина, который находится во Франкфурте-на-Одере, чтобы достойно завершить образование, чего им не дали сделать в своей стране.

Летом нынешнего года у ЕГУ неожиданно отобрали учебный корпус, из-за чего он автоматически лишился лицензии на образовательную деятельность. Студенты пытались протестовать против решения властей, но безрезультатно. Тогда руководство ЕГУ стало искать возможность сохранить учебные структуры университета и его уникальные программы, в результате чего было принято решение: большинство факультетов в полном составе переходят в частные вузы. И тут руководство БГУ заявило, что госуниверситет готов "приютить" примерно 900 студентов. На встрече с родителями представители ректората БГУ дали честное слово, что, во-первых, оплата учебы будет производиться по расценкам ЕГУ, а во-вторых, госуниверситет сохранит некоторые дисциплины Европейского гуманитарного университета, вести которые будут прежние преподаватели. Второму обещанию большинство присутствующих не поверило сразу и, как оказалось, правильно сделало. А когда студенты Европейского гуманитарного университета стали оформлять документы о переводе, предъявленные им реальные расценки за обучение в БГУ вызвали настоящий шок, поскольку значительно превышали не только максимальную оплату в ЕГУ, но и ту, которая была установлена для "своих" студентов.

Например, годовое обучение культурологов, стоившее 800 долларов в год в ЕГУ, в Белгосуниверситете должно было обойтись каждому в 1200 долларов, в то время как "свои" платят за учебу около 700 долларов ежегодно. Более того, студентам ЕГУ было поставлено условие: до конца августа внести четверть оплаты за семестр, причем наличными, что было затруднительно для многих и нереально для тех, кто учился в кредит. Поскольку высшее образование для многих студентов ЕГУ становилось недоступным, университеты ряда европейских стран пригласили их продолжить учебу. Одним из первых это сделал университет Виядрина...

...Вокзал, красивый поезд, прицепленные в Минске вагоны практически полностью заняты студентами ЕГУ, суматоха.

Ребята покидают страну, зная, что могут не вернуться, ведь им по окончании Виядрины выдадут дипломы ЕГУ, а они ценятся везде, но только не в Беларуси, где их даже не собираются признавать. И, естественно, придется поступать в магистратуру в Европе и даже оставаться там работать и жить, хотя хотелось бы вернуться сюда.

Все ли вернутся?

Павел АРТЮШКЕВИЧ.

З ПОШТЫ ГАЛОЎНАГА РЭДАКТАРА

Паважаны Іосіф Паўлавіч Сярэдзіч!

Звяртаюся да Вас з просьбай апублікаваць у "Народнай волі" гэты мой ліст-водпаведзь. Бо калі паклёпнікам не даваць адпору — дык ім захочацца і зусім на галаву сесці людзям сумленным. Толькі за тое, што сумленныя, што не гандлююць душой.

З павагай — Ніл ГІЛЕВІЧ.

«Нішто паклёпу не стрымае...»

Так пачынаецца адно з чатырохрадкоўяў выдатнага балгарскага паэта Андрэя Германава, якое ў апошнія гады прыходзіць мне на ўспамін усё часцей. Чаму? Таму што ўсё часцей выпаўзае з якой-небудзь роднай літаратурнай купіны пачварны вырадак чалавечага духу — паклёп.

Паўгода назад на старонках "Народнай волі" (1.04.2004 г.) я быў вымушаны выступіць у абарону сваёй пісьменніцкай і чалавечай годнасці ад паклёпу, узведзенага на мяне начальніцай холдынгу "Літаратура і мастацтва" Т.Бондар. Задума інкрымінаваць мне страшнае маральнае злачынства тады правалілася. Ну нічога, падумала начальніца, знойдзем нешта іншае, яшчэ больш ганебнае. І знайшла. І ў апошнім нумары "ЛіМа" (1.10.2004 г.) напаклёпнічала на мяне зноў. У артыкуле "Бог даў нам веру ў сілу сваю" камандзёрка сучаснай беларускай літаратуры піша: "Ураджай сабралі нябачаны (сем з паловай мільёнаў тон!), усім народам пераможцаў жніва ўшаноўвалі — а паўсюдна "паэтычныя" ўлёткі расклейваюцца з чарговымі высновамі "народнага паэта", што мы ўсё "прапілі, прасцалі" (ды прабачыць мне чытач гэту цытату!)... Што гэта? Чым падобнае можа быць выклікана, як не тупой нянавісцю да свайго народа?"

Гэта, шаноўныя чытачы, — пра мяне, пра маю "тупую нянавісць" да беларускага народа. Вялікую змагарку за "пастулаты народнай маралі" прывёў у ярасць мой верш "Дзе вы?", хоць такіх слоў, якія яна нібыта цытуе, у ім няма. Верш быў напісаны яшчэ ў 1996 годзе, калі насоўваўся рэферэндум, тады ж апублікаваны ў газеце "Звязда" (28.9.1996 г.), змешчаны ў кнізе "Ёсць зямля..." (1997 г.) і ў Зборы твораў (том трэці, 2001 г.), і я падам яго тут цалкам, каб чытачам было бачна, пра каго гэты верш, каму адрасаваны і што мяне прымусіла яго напісаць.

Дзе вы?

— Дзе вы? Што робіце вы, Беларусі сыны?
— П'ём, залажыўшы сумленне ў ламбард Сатаны.
— А ці яшчэ вы не ўсё, што ільга, прапілі?
— Не! Дапіваем яшчэ. Вось — ізноў налілі.
— Дзіўна! Па-мойму, вы ўсё прасцулячылі ўжо!
— Не! У запасе — барыш ад прадажы крыжоў.

— Тых, што на храмах? Што нам сцерагуць небасхіл?
— Тыя пасля. Напачатку — з дзядоўскіх магіл.

Ну і дзе ж тут "тупая нянавісць" да беларускага народа, да тых "мы", якія з актыўным удзелам Т.Бондар "сабралі нябачаны ўраджай"? Па-мойму, тут — вялікі, і не тупы, а жывы і балючы гнеў да тых "сыноў" Беларусі, якія нічога не робяць для ратавання свабоды і незалежнасці Бацькаўшчыны, якія бяздарна марнуюць жыццё, подла прапіваючы і "закладзенае ў ламбард Сатаны сумленне", і крыжы з дзядоўскіх магіл, і ўсё святое, чым павінны даражыць на сваёй зямлі людзі. Менавіта пачуццё пагарды і гневу да марнатраўцаў, якіх не турбуе лёс народа і краіны, дазволіла мне выкарыстаць прастамоўна-грубаватае слова з жывое народнае лексікі. Прастамоўнае, аднак жа не тое, якое з абурэннем "цытуе" тонкая эстэтка. Зрэшты, не ў эстэтычных тонкасцях справа. Справа ў тым, што на паэта трэба ўзвесці брудны паклёп — абвясціць яго ненавіснікам беларускага народа, а ён ужо хай адмываецца. Абвешчанне зроблена з пэўнасцю і высокім пафасам. І не дзіўна: "веру ў сілу сваю" спадарыні Бондар даў сам... Бог.

Цікава, які будзе чарговы паклёпніцкі выпад начальніцы, што яна прыдумае ў наступны раз? Пакуль камандуе адабранымі ў Саюза пісьменнікаў выданнямі — павінна нешта прыдумаць. Павінна! Трэба ж большменш рэгулярна пацвярджаць сваю трапяткую, узнёсла-малітоўную, палымяна-гарачую любоў да... народа.

Ніл ГІЛЕВІЧ.

ЧТО ПРОИСХОДИТ В МИРЕ

Французские журналисты обвинили спецслужбы США в прослушивании разговоров Ширака

Спецслужбы США регулярно прослушивали телефонные разговоры президента Франции Жака Ширака, передает Би-Би-Си со ссылкой на книгу "Ширак против Буша — другая война", которая появится на прилавках французских магазинов. Авторы книги, журналисты газеты **Le Parisien** Анри Верне и Тома Канталуб, утверждают, что во время напряженных дипломатических переговоров, предшествовавших началу военной операции в Ираке, телефонные переговоры Ширака со своим ближайшим окружением регулярно прослушивались американскими спецслужбами. Задачу им облегчала привычка Ширака использовать незащищенные линии связи. В доказательство своей теории журналисты приводят целый ряд сведений, сообщенных им военными источниками и источниками в службах безопасности.

В частности, в книге приводится рассказ высокопоставленного французского военного о том, как один из представителей администрации США заявил ему: "Отношения между вашим и нашим президентами на личном уровне восстановить невозможно. Вы должны понимать, что президент Буш точно знает, что думает о нем Ширак".

Журналисты предполагают, что такая реакция может быть вызвана неосторожными выражениями, которые позволяли себе Ширак и его министры, обсуждая сложившуюся вокруг Ирака ситуацию.

Конгресс США принял «Акт о правах человека в Северной Корее»

Американский конгресс единогласно одобрил "Акт о правах человека в Северной Корее". Как сообщает агентство "Рейтер", представитель Министерства иностранных дел КНДР выступил по этому поводу с заявлением, обвинив США в навязчивом желании уничтожить коммунистическое государство. Пхеньян также заявил, что принятие этого закона делает бессмысленным обсуждение с американцами северокорейской ядерной программы. МИД КНДР подчеркнул, что не имеет смысла также продолжать и шестисторонние переговоры по этой проблеме с участием России, Китая, Японии и Южной Кореи.

В ходе переговоров Пхеньяну предлагалось свернуть свою ядерную программу в обмен на гарантии безопасности и экономическую помощь. Очередной раунд был запланирован на сентябрь этого года, но Северная Корея отказалась от участия в нем. Предполагается, что в Пхеньяне ожидают результатов президентских выборов в США и надеются на победу Керри, который обещал прямые двусторонние переговоры с режимом Ким Чен Ира.

Тема прав человека в Северной Корее давно поднимается правозащитниками. Беженцы из страны "чучхе" рассказывают о массовых репрессиях против инакомыслящих и многочисленных трудовых лагерях, в которых "исправляются" диссиденты.

Европарламенту сообщили, что Россия отступает от демократии

Будущий комиссар ЕС по международным отношениям заявила, что Россия отступает от демократии. "Абсолютно очевидно и давайте четко это скажем, что сейчас мы видим в России отступление от демократии, — заявила Бенита Ферреро-Вальднер Европарламенту. — Мы должны поговорить об этом друг с другом откровенно, а вы знаете, что это значит на дипломатическом языке, но также и как равные партнеры".

"Россия — гордая страна, — заявила Ферреро-Вальднер. — Россия из принципа не хочет подачек от нас, она не хочет помощи развитию. Что мы можем сделать — это усилить там гражданское общество". "Помимо того, что Россия сильно интересует нас с политической точки зрения, нам также важно, чтобы там соблюдались права человека, — подчеркнула она. — Важно, чтобы демократия пустила там сильные и здоровые корни".

Кроме того, Ферреро-Вальднер сообщила Европарламенту, что уже успела обсудить с президентом РФ Владимиром Путиным ситуацию в Чечне.

Иранские ракеты могут улететь на 2000 километров

Иран обладает ракетами, дальность полета которых составляет 2 тысячи километров. Об этом заявил бывший президент Ирана Хашеми Рафсанджани, выступая перед сотрудниками Аэрокосмического института в Тегеране. В августе Иран объявил об успешных испытаниях новой ракеты "Шахаб-3". Ее старая модификация могла поражать цели на расстоянии 1300 километров от места запуска. В пределах досягаемости новых иранских ракет оказываются Израиль и американские военные базы в Турции и Персидском заливе.

Израиль высказывает беспокойство растущим военным потенциалом Тегерана. Начальник израильской военной разведки заявил недавно, что, по его сведениям, через полгода Иран будет обладать ядерным оружием. Некоторые эксперты полагают, что заявления Тегерана о своей ракетной мощи являются своеобразным предупреждением Израилю, который подозревается в готовности пойти на силовые меры, если Иран слишком близко подойдет в созданию ядерного оружия.

Неизвестные обстреляли предвыборный штаб Буша

Предвыборный штаб республиканцев Джорджа Буша и Дика Чейни в Ноксвилле, Теннесси, был обстрелян из проезжавшего мимо автомобиля, сообщает "Рейтер".

По данным полиции, в здание были произведены по меньшей мере два выстрела, были разбиты стеклянные двери. В результате обстрела никто не пострадал, поскольку инцидент произошел утром до открытия штаба. Мотивы нападавших неизвестны, начато расследование, заявил пресс-секретарь департамента полиции Ноксвилля Даррелл Дебаск. По его словам, никто из сотрудников штаба Буша и Чейни или расположенных рядом офисов не получал угроз в свой адрес.

Лондонский полицейский осужден за шпионаж в пользу Саудовской Аравии

Бывший офицер лондонской полиции приговорен судом к двум с половиной годам тюрьмы за слежку по заказу дипломата из Саудовской Аравии. 53-летний Гази Кассим, полицейский с 14-летним стажем, следил за саудовскими диссидентами, проживающими в Лондоне, и другими лицами за вознаграждение в 25 тысяч долларов. В сентябре он признал себя виновным и был уволен из рядов полиции. В соответствии с показаниями осужденного, третий секретарь посольства Саудовской Аравии в Лондоне Али Шамарани заплатил Кассиму за сбор информации о диссиденте Мохаммеде Массари и шиитском лидере Абу Хамзе Масри. Кассим незаконно пользовался закрытой информацией, а также допрашивал людей, представляясь следователем.

В ходе вынесения приговора суд принял к сведению смягчающие факторы — выслугу лет, благодарности за хорошую службу и то, что Кассим является единственным кормильцем в семье. Он также учел то, что Кассим и Шамарани встретились в школе, где учатся их дети, и счел, что Кассим не искал незаконную работу специально.

У США закончились визы для инженеров и ученых

США исчерпали 65-тысячный лимит рабочих виз H-1B для высококвалифицированных иностранных специалистов. Это касается ученых, инженеров, математиков и компьютерных специалистов, то есть наиболее востребованных в Штатах специальностей. Последние визы были выданы в первый день нового бюджетного года, который пришелся на прошедшую пятницу, пишет Financial Times. Теперь американским компаниям, чтобы взять на работу иностранцев, придется ждать октября будущего года.

Сложившаяся ситуация привела в изумление и работодателей сторонников увеличения квоты, которые пытались добиться в Конгрессе ее восстановления до 195 тысяч виз, как это было до 2003 года. Многочисленные увольнения американцев заставили законодателей отказаться от увеличения квоты, несмотря на то, что компании объявили о дефиците специалистов. "То, что произошло в прошедшую пятницу, было для всех нас тревожных звонком", — говорит Сандра Бойд, глава организации Compete America, которая объединяет работодателей и выступает за увеличение квоты. "Я не думаю, что наши компании устраивает ситуация, когда они целый год вынуждены обходиться без квалифицированных работников", — замечает она.

Талибы не пускают афганских женщин к избирательным урнам

Представители американской правозащитной организации Human Rights Watch опубликовали доклад, в котором констатируется, что лидеры движения "Талибан" и руководители других вооруженных группировок угрожают смертью тем афганским женщинам, которые отправятся на выборы президента 9 октября. Эксперты организации полагают, что особенно низкой будет явка женского электората в регионах, которые остаются под контролем движения "Талибан". Представители Human Rights Watch подчеркивают, что женщины составляют более 40 процентов электората Афганистана, который насчитывает 10,5 миллиона избирателей. В докладе также отмечается, что угрозы получают и правозащитники, агитирующие женщин прийти на избирательные участки.

Власти США неоднократно заявляли, что после падения в 2001 году режима талибов женщины Афганистана были полностью уравнены с мужчинами во всех правах. Однако министр Афганистана по делам женщин Хабиба Сараби считает, что строгих законов для патриархальной страны недостаточно: "Мы должны опираться на образование. В ходе обучения нужно объяснять нашим мужчинам, как нужно относиться к женщинам, и какие права они имеют".

Американский «царь разведки» получил казну

Сенат США проголосовал против лишения будущего главы национальной разведки полномочий по распределению финансов. План по учреждению должности главы национальной разведки, о необходимости появления которой высказалась в своем докладе "Комиссия 9/11", был представлен на рассмотрение членов основных комитетов Конгресса президентом США в середине сентября. В соответствии с предложением Буша, глава разведки должен управлять консолидированным бюджетом для исполнения программы национальной внешней разведки, на которую уходит более 20 миллионов долларов.

Однако, по мнению некоторых комитетов, предоставление директору полномочий распределения средств по разведывательным агентствам приведет к тому, что все они будут фактически ему подчинены, и создаст дополнительную бюрократическую ступень. Глава комитета по ассигнованиям внес предложение оставить эти полномочия за Сенатом.

На недавнем голосовании это предложение было отвергнуто. Кроме того, в соответствии с предложениями "Комиссии 9/11", конгрессмены приняли решение о реформировании комитета по разведке.

Фотовзгляд

Корабль проходит рядом с торнадо у берегов Японии.

Южнокорейское спецподразделение полиции проводит учения по отражению террористического нападени в Сеуле.

Пассажирка афинского автобуса, обклееного рекламой сигарет. В Греции — самый высокий в ЕС процент курящих.

ЛЮБОПЫТНО

Ураган «Айван» разоблачил педофила

В городе Фредерик в штате Мэриленд рабочие, восстанавливающие поврежденные 17 сентября ураганом "Айван" дома, нашли в одном из них больше двадцати коробок, забитых компьютерными дисками и видеокассетами с детской порнографией. Живший во время проведения ремонтных работ у друзей, 52-летний домовладелец Роберт Медви был обвинен в 48 случаях изготовления и еще 48 случаях хранения запрещенных материалов. Он был заключен под стражу и сможет выйти из тюрьмы только под залог в 96 тысяч долларов. По словам поверенного городского суда Скотта Ролле, он впервые видит столь масштабное количество порнографических материалов. Чтобы вывезти все коробки, полиции пришлось вызвать грузовик.

Португальская монета в 8 евро названа нумизматами самой красивой

Юбилейная монета чемпионата Европы по футболу, который прошел летом этого года в Португалии, получит главный приз на нумизматической ярмарке в итальянской Винченце, сообщает официальный сайт Союза европейских футбольных федераций (УЕФА). Монета достоинством 8 евро входит в серию "Футбол — это страсть". По мнению исполнительного администратора чемпионата, вице-президента португальской футбольной федерации Анджело Броу, победительница нумизматического конкурса очень точно олицетворяет его страну, где "страсть" и "футбол" понятия неразделимые. Представители оргкомитета считают, что полученная награда стала еще одним свидетельством того, что Евро-2004 понравился и зрителям, и самим участникам.

Присуждая приз, жюри конкурса отметило "новизну и творческую фантазию в восприятии любви к футболу" художника, создавшего эскиз монеты.

В Гарварде вручили премии за самые сомнительные научные достижения

В Гарвардском университете США состоялось вручение премии Ig Nobel — антинобелевской премии, которую присуждают за самые недостоверные и сомнительные достижения.

Лауреатами 2004 года стали в номинации **медицина:** Стивен Стэк и Джеймс Гандлах за исследование взаимосвязи между прослушиванием кантри-музыки и решением покончить жизнь самоубийством. В номинации **биология:** доктор Роберт Батти из шотландской Ассоциации морских наук доказавший, что "коммуникация у селедок происходит посредством выпускания пузырьков воздуха из анального отверстия". В номинации **прикладная наука:** Доналд Смит и его покойный отец Фрэнк Смит, получившие в 1977 году в США патент на прическу для людей с залысинами на темени, который не принес им ни цента авторских отчислений. **Физика:** Рамеш Баласубраманиан и Майкл Тарви за исследование динамики хула-хупа. Они выяснили, что обруч заставляют крутиться движения бедер, колен и лодыжек. **Психология:** премию Ig Nobel получили Даниэль Симон (Daniel Simons) и Кристоф Шабри, доказавшие, что когда люди внимательно наблюдают за чем-то, то им сложно заметить что-то еще. Ученые отметили, что участники эксперимента не могли попасть мячом в баскетбольное кольцо, когда в комнату заходила женщина с зонтиком и мужчина, одетый в костюм гориллы. **Премия в области мира:** присуждена изобретателю караоке Дайскэ Иноуэ. "Придумав караоке, он открыл новый способ научить людей быть терпимыми друг к другу", — говорится в официальном заявлении оргкомитета премии. **Премия в области здравоохранения** досталась студенту колледжа из Чикаго Джиллиану Кларку, который выяснил, что 70 процентов женщин и 56 процентов мужчин верят, что если еда, которую уронили на пол, пролежала там менее 5 секунд, то она безопасна для употребления.

ДУХОЎНЫ СКАРБ

Энцыклапедыя «Народнай волі», выпуск №85

Якаў Кульнеў

Адважны генерал-гусар

Нарадзіўся Якаў Кульнеў, калі верыць энцыклапедычным даведнікам, 25 ліпеня 1763 года (па старым стылі) у колішнім Казельскім павеце Калужскай губерні (Расія). У літаратуры ж пра яго сцвярджаецца больш дакладна: з'явіўся на свет у ноч з 24 на 25 ліпеня 1763-га. І адбылося гэта ў былой Віцебскай губерні. Так сведчыла і паданне, што жыло ў сям'і Кульневых.

Бацька Кульнева, Пётр Васільевіч, прымаў удзел у Сямігадовай вайне. Падчас баявых дзеянняў у Польшчы ў 1769 годзе быў цяжка паранены і мусіў пайсці ў адстаўку. Пасля 1775 года служыў у горадзе Люцыне Віцебскай губерні (цяпер Лудзе, Латвія) гараднічым. Маці Луіза Іванаўна, у дзявоцтве Грэбеніц, была немкай па паходжанні. У Кульневых было сямёра дзяцей: шэсць сыноў і адна дачка.

Калі Луіза Іванаўна была цяжарная Якавам, яна разам з мужам ехала на месца яго новай службы. Калі дабраліся да Полацка, мусілі затрымацца на два дні. Ужо думалі нават, што тут і дачакаюцца свайго трэцяга дзіцяці. Але Луізе Іванаўне палепшала. Ды дабраліся толькі да паштовай станцыі Сівашына, бо ў дарозе пачаліся родавыя схваткі. Сярод простага люду (дый у арыстакратычных колах таксама) бытавала і такая легенда: нарадзіўся Кульнеў не каля Сівашына, а паблізу ад Люцына, куды яго бацькі дабіраліся з Полацка. Толькі ўзняліся на ўзгорак, як Луіза Іванаўна адчула, што больш чакаць не можа. Пад елкамі яна і нарадзіла свайго трэцяга сына.

На беларускай зямлі, на Віцебшчыне прайшло і ягонае маленства. А любоў да вайсковай службы з'явілася яшчэ ў маленстве, а ў 1770 годзе разам з братам Іванам паступіў ў Сухапутны шляхецкі кадэцкі корпус у Пецярбургу, які закончыў 1785-м з сярэбраным медалём "за стараннасць і поспехі ў вучобе". Атрымаўшы званне паручніка, хацеў служыць у кавалерыі, а па размеркаванні трапіў у Чарнігаўскі пяхотны полк, але неўзабаве перавёўся ў Пецярбургскі драгунскі полк.

Калі ў 1787 годзе, калі Турцыя ў жніўні 1787 года аб'явіла Расіі вайну, пачалася перадыслакацыя некаторых часцей. У шэрагу тых, што трапілі ў Малдавію, аказаўся і Пецярбургскі драгунскі полк. Яго першае баявое хрышчэнне адбылося ў час асады Бендэраў. З маладых афіцэраў найбольш вызначыўся Кульнеў, які быў заўважаны "святлейшым" Пацёмкіным. Давялося яму служыць і пад камандаваннем Суворава, калі ў складзе Пераяслаўскага коннаегерскага палка ўдзельнічаў у ваеннай кампаніі 1794 года. Праўда, гэтым разам ягоная місія не была падначалена высакароднай справе, бо войска Суворава душыла паўстанне. Значна пазней пісаў брату Івану: "У самой сутнасці вайна самае паспяховае не што іншае ёсць, як знішчэнне роду чалавечага і давядзенне да галечы жыхароў, на што без дрыжыкаў сэрца нельга глядзець". У іншым сваім лісце да яго сведчыў: "О! вайна пагібельная для роду чалавечага".

Асуджаў вайну і прагнуў... ваяваць. А таму і прагнуў, што праз вайну імкнуўся дамагчыся справядлівасці ў ягоным, кульнеўскім, разуменні. Дый гэта была для яго адзіная магчымасць найлепшым чынам самасцвердзіцца, дасягнуць таго, да чаго імкнуўся. А імкнуўся ён, як і кожны прафесіянальны ваенны, да новых перамог, да атрымання чарговых вайсковых званняў.

Пасля 1794 года давялося паслужыць і ў Сумскім гусарскім палку, і ў гусарскім генерала Іванова, зноў вярнуцца ў Сумскі. Нарэшце, у 1806 годзе Кульнева накіравалі ў новасфарміраваны Гродзенскі гусарскі полк. І гэта пры тым, што не пераставаў пісаць рапарты аб пераводзе ў дзеючую армію. У адчаі нават вырашыў пайсці ў адстаўку, але неўзабаве і неабходнасць адпала.

Усё больш настойліва ажыццяўляў свае захопніцкія планы Напалеон. Веснавая кампанія 1807 года пачалася асобнымі баямі авангарда Пятра Баграціёна з корпусам аднаго з найбольш відных паплечнікаў Напалеона Мішэля Нея, які адыходзіў пад націскам рускіх войск ад горада Гутштата. Атрымаўшы ў красавіку званне падпалкоўніка, Кульнеў, які яшчэ ў снежні 1806 года разам з Гродзенскім гусарскім палком прыбыў на тэатр ваенных дзеянняў, вызначыўся ў гэтым баях, і быў узнагароджаны ордэнам Уладзіміра 4-й ступені.

Кровапралітныя баі разгарнуліся і на подступах да горада Гейльсберг.

Поспеху рускім у многім спрыяў Кульнеў са сваімі кавалерыстамі, які неаднойчы вадзіў у бой эскадроны ўланаў. Французы, у рэшце рэшт, мусілі канчаткова адступіць. Якаў Пятровіч атрымаў ордэн Анны 2-й ступені. Але гэтыя баі сталі памятнымі для яго яшчэ і па іншай, у пэўнай ступені больш важнай прычыне. За кароткі час Кульнеў змог прайсці суровую школу ваеннага мужання, засведчыўшы, якім высокім ваенным майстэрствам ён валодае. А тое, што ягоныя поспехі ў баях з французамі сталі невыпадковымі, пацвердзілі і падзеі руска-шведскай вайны 1808—1809 гадоў. Яны паспрыялі і яго надзвычай хуткаму прафесіянальнаму росту.

Каб стаць ротмістрам, Кульнеў павінен быў служыць дзевяць гадоў.

Трынаццаць гадоў знаходзіўся ў званні маёра.

Шлях жа ад падпалкоўніка да генерал-маёра прайшоў менш чым за два гады.

У час гэтай ваеннай кампаніі атрымаў таксама залатую шаблю "За храбрасць", ордэн Анны 1-й ступені, Георгіеўскі крыж 3-й ступені "за вялікія заслугі на полі бою". І назаўсёды застаўся ў памяці шведскага і фінскага народаў, хоць і з'яўляўся для іх заваёўнікам. Калі ўваходзіў у старадаўні фінскі горад Аба, вітаць яго выйшлі ўсе жыхары, бо чулі, што нікога ў крыўду не дасць, дый да палонных не толькі сам пачціва ставіцца, а і бязлітасна карае тых, хто дазваляе сабе з імі жорсткае абыходжанне.

Папулярнасць Кульнева ў Швецыі і Фінляндыі была настолькі вялікая, што неўзабаве пасля завяршэння вайны з Расіяй з'явіліся гравюры з яго партрэтамі. На адной з іх Якаў Пятровіч адлюстраваны з хлапчуком, які прымасціўся ў яго на каленях. Прайшоў час, і гэты хлапчук стаў знакамітым шведска-фінскім паэтам Ёханам Людвігам Рунебергам, які ў творчасці сваёй звярнуўся і да ўражанняў, пачэрпнутых у маленстве.

Яшчэ ў красавіку 1809 года Кульнеў быў прызначаны шэфам Беларускага гусарскага палка, а потым стаў шэфам Гродзенскага гусарскага палка, які ўваходзіў у склад 1-й арміі пад камандаваннем Міхаіла Барклая-дэ-Толі. Але непасрэдным начальнікам яго быў не гэты выдатны рускі палкаводзец, а камандзір 1-га пяхотнага корпуса Пётр Вітгенштэйн — чалавек марудны і нерашучы, асабліва калі гэта тычылася прыняцця якіх-небудзь важных рашэнняў.

Сітуацыя ж складвалася так, што корпус Вітгенштэйна стаў галоўнай перашкодай на шляху напалеонаўскіх войск да Пецярбурга. Напалеон разумеў, што гэта была немалая сіла, бо ў корпус уваходзіла 25 тысяч чалавек пры 108 гарматах. Таму і накіраваў супраць Вітгенштэйна такіх вопытных французскіх палкаводцаў, як маршалы Жак Эцьен Макдональд і Нікола Шарль Удзіно, якія адпаведна мелі 28 і 32 тысячы чалавек.

Падзеі, відаць, разгортваліся б не на карысць рускай арміі, калі б у корпусе Вітгенштэйна не служыла шмат салдат і фіцэраў, якія перад гэтым з'яўляліся ўдзельнікамі шведскай і турэцкай ваенных кампаній. Яны сваімі ўмелымі, зладжанымі дзеяннямі кампенсавалі тое, на што быў няздатны сам камандзір. А пакуль усё адно даводзілася адступаць. І ад гэтага балюча рабілася на сэрцы. У Кульнева гэты боль быў асабліва моцны, бо ён ішоў тымі мясцінамі, дзе прайшло ягонае маленства. Горка было ад усведамлення таго, што пакуль не можа абараніць іх.

Ззаду заставаліся вёска за вёскай, жыхары якіх праводзілі гусараў маўклівымі, поўнымі роспачы вачыма. Яны паспелі ўжо звыкнуцца з адыходам палка за палком. Аднаго не ведалі, што гэтыя кавалерысты замыкаюць адступленне, з'яўляюцца ар'ергардам корпуса Вітгенштэйна. Пройдзе няшмат часу, і на дарозе пакажуцца самі заваёўнікі, якія ідуць за ар'ергардам па пятах, выконваючы загад самога Напалеона любой сілай адрэзаць гэты корпус ад галоўных сіл рускай арміі.

Для Кульнева гэта сакрэтам не з'яўлялася. І нават калі б Вітгенштэйн перад адступленнем не ўвёў бы яго ў курс справы, Якаў Пятровіч усё адно ведаў, што і да чаго. Сказваўся ягоны вялікі баявы вопыт, уменне мысліць стратэгічна. А таму разумеў і тое, што само па сабе адступленне, хоць і не робіць гонару, аднак сітуацыю можна яшчэ змяніць на сваю карысць, калі, заманіўшы праціўніка як мага далей у глыбіню сваёй тэрыторыі, атакаваць яго з розных бакоў, каб ён апынуўся ў кольцы.

Але гэта ўжо залежала не ад аднаго Кульнева, а і ад вышэйшага рускага камандавання. Не ў апошнюю чаргу ад камандзіра корпуса, у якім знаходзіўся Кульнеў, але Вітгенштэйн не браў ініцыятыву ў свае рукі. Таму даводзілася ў неабходных выпадках, улічваючы сітуацыю, па сутнасці, дзейнічаць і за яго. Так адбылося і 10 чэрвеня 1812 года пад Вількамірам, калі Удзіно дагнаў ар'ергард.

Для Якава Пятровіча сумненняў не заставалася: адступаць далей — значыць, атрымаць выйгрыш толькі на некаторы час. Французы ўсё адно не адстануць, а, адчуваючы сваю сілу, будуць дзейнічаць яшчэ больш упэўнена. Сутыкнуўшыся ж з жорсткім супраціўленнем, зразумеюць, што перад імі моцны праціўнік. З Кульневым пагадзіліся і камандзіры іншых рускіх палкоў, што ў гэты час апынуліся пад Вількамірам.

Бой працягваўся каля васьмі гадзін. І хоць з рускага боку ў ім, акрамя кульнеўцаў, удзельнічалі яшчэ толькі два пяхотныя, тры кавалерыйскія палкі, падтрыманыя ўсяго некалькімі гарматамі, а з французскага — амаль трэць галоўных сіл Удзіно, да якіх па меры падыходу далучаліся свежыя сілы, лёгкай перамогі праціўнік не атрымаў. Дый перамогі як такой, бадай, не было ні з аднаго, ні з другога боку. Адбывалася жорсткая сеча, а рускія, нягледзячы на колькасную перавагу французаў, пачалі адступаць толькі тады, калі нанеслі ім вялікі ўрон. Поспех жа ў многім быў абумоўлены тым, што належным чынам праявілі сябе гусары Кульнева.

18 ліпеня Кульнеў даведаўся, што наперадзе, ля Клясціцаў, знаходзіцца французская дывізія. Падышоўшы да яе на блізкую адлегласць, авангард не спыніўся, а з ходу ўвязаўся ў бой, што працягваўся з двух гадзін дня да позняга вечара і быў прадоўжаны назаўтра. Супраціўленне французаў нічога не дало. Зразумеўшы, што паражэнне немінуча, каб выратаваць хоць частку сваіх сіл, праціўнік пачаў адступаць, пакінуўшы пераможцам увесь абоз і 900 чалавек палонных. Кульнеўцы яшчэ доўгі час праследавалі французаў, але тым удалося адарвацца ад іх.

Перамога пад Клясціцамі стала першай значнай перамогай у Айчыннай вайне 1812 года. Ап'янёны такім значным поспехам, Кульнеў, разлічваючы, што Вітгенштэйн акажа яму дапамогу з тылу, раніцай 20 ліпеня працягнуў наступленне. Але, калі нагнаўшы рэшткі арміі Удзіно, уступіў у бой з іх ар'ергардам, зразумеў, што зрабіў непапраўную памылку. Спадзяваўся, што асноўныя сілы праціўніка адступілі на больш значную адлегласць. Аднак, разбіўшы ар'ергард французаў, убачыў, як з флангаў яго атакуе варожая пяхота, з фронту ж ударылі карцеччу. Акружэнне было відавочным.

Каб паправіць становішча, Кульнеў накіраваў пасыльнага з просьбай прыслаць яму на падмогу дывізію, але замест яе быў адпраўлены толькі адзін полк з артылерыяй. Дый ён прыбыў са спазненнем, калі Кульнеў, усё ж прарваўшы варожае кальца, пачаў адыходзіць да Сівошына. Тыя, хто ўцалеў з яго авангарда, дабраліся да ракі Дрысы і пад агнём праціўніка пачалі перапраўляцца праз яе.

Ратаваліся ўцёкамі, а гэта было для Кульнева самым страшным. Ён, бадай, упершыню ў сваім жыцці разгубіўся і ніяк не мог (бо не хацеў!) згадзіцца з падобнай рэальнасцю. Застыў на месцы і маўкліва назіраў за сваімі смелымі баявымі таварышамі, якія ў гэты момант былі варты толькі жалю. Потым злез з каня і моўчкі, апусціўшы галаву, паволі пакрочыў да берага. Раптам з боку праціўніка пранеслася ядро і ўдарыла Якава Пятровіча па нагах. Паранены пачаў зрываць свае ўзнагароды і папрасіў салдацкі шынель. Ад'ютанту патлумачыў, што хоча памерці, як салдат...

Праўда, ёсць і іншая версія смерці Кульнева. Па сцвярджэнні француза Марбо, які запэўніваў, што бачыў смерць рускага генерала-рыцара на ўласныя вочы, яго ўдарам шаблі ў горла забіў адзін з напалеонаўскіх салдатаў.

У Маскву ж вестка аб смерці героя-гусара прыйшла вечарам. У Вялікім тэатры якраз ішла опера "Старадаўнія святкі", выступала знакамітая тады атрыса Лізынька Сандунова. Прысутныя заўважылі, што яна неяк ненатуральна паводзіць сябе, быццам стрымліваецца, каб не заплакаць. Нечакана Сандунова перарвала арыю, што перад гэтым выконвала, рухам рукі загадала спыніцца аркестру, а сама праз слёзы, дрыжачым голасам заспявала:

Слава нашему генералу Кульневу,
Положившему живот свой
за Отечество, —
Ему наша слава...

Пасля гэтых слоў усе ў зале ўсталі і, як адзін, заплакалі. А на другі дзень пасля гібелі Кульнева, 21 ліпеня 1812 года, ля вёскі Сівошына яму аддалі апошнія воінскія ўшанаванні і быў пастаўлены прыдарожны камень з надпісам. Па загадзе Мікалая I у 1830 годзе месца смерці Кульнева таксама было адзначана помнікам, які захаваўся па сённяшні дзень. Праз год, у 1831 годзе, прах Якава Пятровіча з прыдарожнай магілы быў перанесены ў вёску Ільзенберг Рэжыцкага павета (цяпер тэрыторыя Латвіі), дзе некалі знаходзіўся маёнтак, які належаў яго брату Івану.

Ішоў час, а нашчадкі не забывалі пра слаўнага героя. Полк гродзенскіх гусар у 1909 годзе стаў называцца Клясціцкім гусарскім палком. Праз год імя Кульнева было прысвоена Полацкай настаўніцкай семінарыі. Яшчэ праз год станцыю Межвіды Пецярбургска-Варшаўскай чыгункі перайменавалі ў Кульнева. Вёска Царкавічы Расонскага раёна сёння таксама называецца Кульнева. Імя адважнага генерала-рыцара носяць вуліцы ў Полацку і Лудзе (Латвія). У г.п. Друя яму пастаўлены помнік.

Міхась ЯНОВІЧ.

Пра Якава Кульнева можна прачытаць:

Арлоў У. Таямніцы полацкай гісторыі. Мн. 1994.

Красовицкий П. Генерал-майор Я. П. Кульнев и бой под Хлястицами. Витебск. 1912.

"Русская старина", 1887, №№ 2, 3.

СКАНДАЛ

Час праветрыць хату

Традыцыя восеньскіх выстаў нарадзілася ў нас у часы "перабудовы". Восеньская выстава — гэта такая экспазіцыя, пропускам на якую служыць членства ў Саюзе мастакоў. Кожны сябра творчага саюза мае права прадставіць адзін свой твор. Папулярнасць выставе надае адсутнасць "цэрбера" ў асобе журы ці выстаўкама, надзеленага паўнамоцтвамі цэнзара. Так было адпачатку.

Аднак сёлета пра гэта даводзіцца гаварыць у мінулым часе і канстатаваць, што "няма таго, што раньш было". Калі дэмакратыі бракуе ў краіне, дык і ў мастацтве адчуваецца яе недахоп. На сёлетняй выставе "Восень-2004", што адкрылася днямі ў Палацы мастацтва, у экспазіцыю не пусцілі жывапісную работу Аляксея Марачкіна, якую ў сканіраваным выглядзе мы прапануем на суд чытачоў.

Самога аўтара гэта не здзівіла, ён ужо звыкся з тым, што на ягоных творах заўжды засяроджваецца ўвага надта пільных службоўцаў і іхніх добраахвотных памагатых. Ідэя карціны, па ягоных словах, прыйшла нечакана. Неяк у рукі Марачкіну трапіў прапагандысцкі здымак 50-х гадоў. Гэты "фотадакумент" меў мэтаю паказаць, з якім энтузіязмам галасуюць вяскоўцы за "кандыдатаў блока камуністаў і беспартыйных".

Дзеля гэтага фотакарэспандэнт прыехаў у заходнебеларускую вёску Лужкі, стварыў на выбарчым участку адпаведную мізансцэну — і атрымаўся шэдэўр сацрэалізму пад назваю "Усе на выбары!", які быў растыражаваны ці не ўсёй тагачаснай прэсай. І сёння ў Лужках жывуць людзі, якія пазнаюць тых, хто на здымку выконваў ролю статыстаў.

Карціна Аляксея Марачкіна ўяўляе сабою жывапісную копію таго здымка, але з некаторымі дапаўненнямі. Атрымаўся твор, які адначасова апавядае пра спынены час у адной асобна ўзятай краіне і пра тое, што ходу гісторыі можна запаволіць, але нельга спыніць. "Усё ж за вокнамі XXI стагоддзе, час праветрыць памяшканне", — кажа мастак.

Пётра ВАСІЛЕЎСКІ.

Прыз ад «Белай вежы»

Прыз, прысуджаны за лепшую жаночую ролю, прывезла ў Віцебск з Міжнароднага тэатральнага фестывалю "Белая вежа" ў Брэсце народная артыстка Беларусі **Святлана АКРУЖНАЯ.** Пачэсная ўзнагарода з'явілася ацэнкай выканання ролі Лауры ў спектаклі "Бацька" паводле п'есы А.Стрындберга.

Сяргей БУТКЕВІЧ.

Са старых гадоў, з вякоў мінулых...

У нацыянальным архіўным фондзе Беларусі знаходзіцца на захоўванні каля 11 мільёнаў дакументаў, прычым самы старадаўні з іх — пацвярджальны прывілей князёў Фёдара і Канстанціна Кар'ятовічаў пану Грынько на горад Саколец за верную службу — датаваны 20 чэрвеня 1391 года. Пра гэта паведаміў старшыня Камітэта па архівах і справаводстве пры Савеце міністраў Уладзімір Адамушка на прэс-канферэнцыі, прымеркаванай да Дня архівіста, які адзначаецца 6 кастрычніка.

Сярод іншых дакументаў нацыянальнага архіўнага фонду ён назваў сапраўдныя пергаментныя граматы XIV—XVII стагоддзяў і актавыя кнігі судовых устаноў Вялікага княства Літоўскага XV—XVII стагоддзяў. "У архівах краіны шырока прадстаўлены дакументы па сацыяльна-эканамічнай гісторыі Беларусі XVI—XIX стагоддзяў, уключаючы крыніцы па падзеях сялянскага паўстання 1743—1744 гадоў у Крычаўскім старастве пад кіраўніцтвам Васіля Вашчылы і Івана Корпача, нацыянальна-вызваленчых паўстанняў супраць рускага царызму 1794, 1830—1831 і 1863—1864 гадоў, сялянскага і працоўнага руху XIX — пачатку XX стагоддзя. Да унікальных адносяцца дакументы па гісторыі войнаў, у тым ліку Паўночнай (1700—1721), Айчыннай вайны 1812 года, руска-турэцкай (1877—1878), Першай (1914—1918) і Другой (1939—1945) сусветных", — сказаў У.Адамушка.

Марат ГАРАВЫ.

Толькі не пляваццa!

Да сярэдзіны кастрычніка ў Мінскім заапарку ўпершыню павінны з'явіцца вярблюды.

Як паведаміў БелаПАН дырэктар заапарка Юрый Рабаў, самец і самка вярблюдаў ва ўзросце двух гадоў куплены ў маскоўскім заапарку за дзве тысячы долараў ЗША. Для іх ужо падрыхтаваны вулічны вальер.

Каля чатырох тысяч долараў на набыццё вярблюдаў і іншых жывёл выдзеліў заапарку Мінскі гарвыканкам у сувязі з яго 20-годдзем, якое адзначалася ў жніўні. Акрамя вярблюдаў набыта пара паўднёваамерыканскіх малпаў тамарынаў, некалькі кажаноў лістаносаў і іншыя невялікія жывёлы. Неўзабаве плануецца купіць пару страусаў эму.

Лавінія АРЭШКА.

Аб'ект «802» — чысты?

У Брэсце завершаны вываз забруджанага грунту з радыеактыўнага аб'екта "802". Пра гэта БелаПАН паведаміў загадчык аддзялення рацыянальнай гігіены Брэсцкага цэнтра гігіены і эпідэміялогіі Іван Лужынскі.

Аб'ект "802" размяшчаўся ў раёне ЦЭЦ Брэста і актыўна выкарыстоўваўся ў 50-60-я гады мінулага стагоддзя як пункт перагрузкі ўранавага канцэнтрата, які везлі з ГДР у СССР для далейшага абагачэння. Тут радыеактыўны груз перасыпалі з вагонаў вузкай заходнееўрапейскай каляі ў нашы вагоны, прызначаныя для шырокай. Спачатку работы вяліся ўручную, затым — з дапамогай кранаў. Частка транзітнай руды высыпалася на зямлю, яе ўтрамбоўвала тэхніка — у выніку за доўгія гады ўтварыўся своеасаблівы "слоены пірог" з радыеактыўных матэрыялаў глыбінёй да аднаго метра.

Акт аб завяршэнні вывазу забруджанага грунту з аб'екта "802" падпісаны спецыяльнай камісіяй.

Ларыса ШЫГАНАВА.

7

кастрычнік

ЧАЦВЕР
Усх. 7.23 Зах. 18.32
Даўж. дня 11.09
Апошняя квадра
6 кастрычніка

95 гадоў з дня выхаду ў Гомелі газеты «Полесье» (1909—1912)

Сумясцілі прыемнае з карысным

Падчас вучэнняў пагранічных войскаў Беларусі, якія праходзілі ў рамках комплексных аператыўных вучэнняў "Шчыт Айчыны — 2004" на беларуска-літоўскай мяжы было знойдзена некалькі складаў кантрабанднай тытунёвай прадукцыі і падпольныя спіртзаводы.

Як расказалі ў прэс-цэнтры Дзяржаўнага камітэта пагранвойскаў Беларусі, падчас аперацый, праведзеных сумесна з супрацоўнікамі міліцыі і мытных органаў, у шэрагу населеных пунктаў памежжа ўдалося знайсці і канфіскаваць каля 35 тысяч цыгарэт расійскай вытворчасці, у асноўным "LM", "Bond", "Прыма" і "Святы Георгій", без акцызных марак на суму каля 25 мільёнаў рублёў. Аперацыі праводзіліся на ўчастку Смаргонскага пагранічнага атрада.

На ўчастку Лідскага атрада памежнікі сумесна з работнікамі праваахоўных органаў ліквідавалі падпольныя вытворчасці самагонкі і спірту. У першым выпадку было знойдзена 12 бочак па 200 літраў з брагай і 6 пустых бочак. У другім — 16 двухсотлітровых бочак з вадкасцю з утрыманнем спірту, 54 пустыя. 960 літраў спірту злачынцы ўжо разлілі па 5-літровых пластыкавых каністрах.

Падчас вучэнняў памежнікі канфіскавалі ў мясцовага насельніцтва некалькі адзінак агнястрэльнай зброі, якая захоўвалася незаконна, боепрыпасы да яе, а таксама некаторую колькасць наркотыкаў, у асноўным макавую саломку.

Расіянін забіў амерыканца. У Мінску

У Мінску на месцы ўчынення злачынства быў затрыманы 38-гадовы жыхар Кемераўскай вобласці Расіі.

Як паведамілі БелаПАН у прэс-службе Дэпартамента аховы МУС Беларусі, у катэджы па завулку Цяплічным расіянін з пісталета "Макараў" забіў 45-гадовага грамадзяніна ЗША, ураджэнца Мінска, зарэгістраванага 4 красавіка гэтага года ў Мінскім раёне.

Матыў забойства высвятляецца. Катэдж належыць індывідуальнаму прадпрымальніку.

У аперацыі па затрыманні злачынцы былі задзейнічаны супрацоўнікі аддзела крымінальнага вышуку Партызанскага РУУС, нарад Партызанскага аддзела Дэпартамента аховы і САХР унутраных войскаў МУС.

Вячаслаў БУДКЕВІЧ.

ФОТАПОГЛЯД

Украінскія цягнікі імчаць з «Пагоняй»

Вось з такой шыльдачкай і з такой сімволікай кожныя два дні прыбываюць у Мінск з Харкава і затым адпраўляюцца назад цягнікі ўкраінскай чыгункі.

Відаць, герб "Пагоня" ўкраінцам прыйшоўся да спадобы больш, чым беларусам? Задумаемся...

Фота Аляксандра ЛЫЧАЎКІ.

ВОКРУГ СПОРТА

Футболисты «Барселоны» — против СПИДа

Руководство лидирующей в футбольном чемпионате Испании "Барселоны" объявило о том, что этой осенью команда проведет благотворительный матч, все доходы от которого будут перечислены в фонд борьбы со СПИДом.

Противником каталонского клуба станет символическая сборная мира, состав которой будет объявлен позднее. Матч состоится 30 ноября на стадионе "Ноу Камп" в столице Каталонии.

В качестве организаторов матча выступают международная медицинская гуманитарная организация "Врачи без границ" и базирующийся в Барселоне телеканал TV3.

Как сообщается, трансляция этого матча будет бесплатной для стран Африки и беднейших стран Южной Америки.

По стопам Романа Абрамовича

Приобрести английский футбольный клуб "Манчестер юнайтед" намерен американский миллиардер Малкольм Глейзер. Как сообщают британские СМИ, на покупку одного из ведущих клубов английской премьер-лиги Глейзер планирует потратить более 700 миллионов фунтов стерлингов (около 1,3 миллиарда долларов).

Глейзер уже владеет 19,2% акций "Манчестер юнайтед". Теперь, чтобы обеспечить контроль над клубом, он желает выкупить еще 28,9% акций у других акционеров.

Накануне представители клуба подтвердили, что "потенциальное предложение находится на стадии начального рассмотрения". Официальный запрос о покупке со стороны американского магната, как ожидают эксперты, поступит в самое ближайшее время.

Подготовил к печати Антон ВИТАЛЬЕВ.

Настольны тэніс: Аўстрыя мацней

На камандным чэмпіянаце Еўропы па настольным тэнісе зборная Беларусі саступіла камандзе Аўстрыі — 0:3.

Уладзімір Самсонаў саступіў Вернеру Шлагеру — 2:3, Павел Платонаў прайграў Чэйну Вейсіну — 0:3, а Яўген Шчацінін не здолеў перамагчы Роберта Гардаша — 2:3.

Пасля Кубка Дэвіса Мірны зноў перамагае

Паспяхова стартаваў на тэнісным турніры ў французскім Ліёне беларус Максім Мірны. Прызавы фонд гэтых спаборніцтваў 791.750 долараў ЗША.

У першым раундзе адзіночнага турніру Мірны гуляў з харвацкім спартсменам Марыё Анчычам. Першы сет быў за Мірным 6:3, а ў другім пры ліку 3:1 на карысць беларуса харвацкі тэнісіст адмовіўся ад далейшай барацьбы.

У парным разрадзе Мірны выступае з індыйскім спартсменам Махешам Бухпаці. Мірны перамог бельгійска-амерыканскі тандэм — Ксаўе Маліс і Вінс Спадзя — 6:3, 6:4.

Віталь ГАРБУЗАЎ.

ШАШКІ

Памяці шашыста

На 94-м годзе жыцця перастала біцца сэрца старэйшыны беларускіх шашыстаў **Аркадзя Венедзіктавіча РАКІТНІЦКАГА,** які быў не проста майстрам спорту, заслужаным трэнерам рэспублікі, а з'яўляўся яе шашачнай глыбай. Школа шашак Беларусі вядома ва ўсім свеце. Шмат зрабіў і ён, каб так было: доўга і натхнёна ўзначальваў Рэспубліканскі шахматна-шашачны клуб, вёў цікавыя шашачныя рубрыкі ў газетах, часопісах і на тэлебачанні, напісаў рад змястоўных кніг.

"Добрага слова заслугоўвае А.В.Ракітніцкі. Шахматна-шашачны клуб, у якім праводзіліся ўсе спаборніцтвы, стаў для нас другім домам. Яго гаспадар сустракаў нас ветліва, добразычліва, і мы, зялёныя юнакі, адчувалі сябе таксама паўнапраўнымі, як вядомыя майстры, — піша ў сваёй кнізе "50 паядынкаў на 100 клетках" чатырохразовы чэмпіён свету, міжнародны гросмайстар Анатоль Гантварг. — Аркадзь Венедзіктавіч пакарыў нас сваёй адукаванасцю, інтэлігентнасцю. Ён не паглыбляўся ў тэорыю шашак, а шукаў у іх прыгажосць, паэзію. Захапляўся кампазіцыяй, шмат сіл аддаваў яе прапагандзе, аказваў падтрымку многім вядомым цяпер складальнікам".

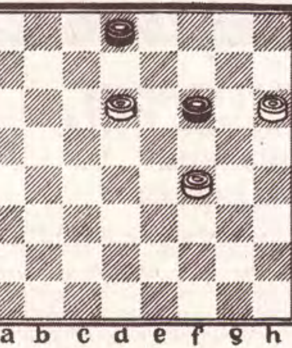
А.В.Ракітніцкі двойчы заваёўваў званне чэмпіёна краіны па шашках-64 — у 1952 і 1954 гадах. Пазнаёмцеся з фрагментам яго партыі з С.Даніліным (чорныя) у класіфікацыйным матчы 1956 года.

Белыя: a1, c1, d2, d4, e3, f4, g1, g5, h4 (9). **Чорныя:** a3, a5, b4, b8, c7, d6, e7, f6, f8 (9). 1.dc3 2.de5 3.c:e3 4.ab2 5.gh6 6.h:e3x. Нічога не скажаш — цудоўна, асабліва 3.c:e3!

Аркадзь Венедзіктавіч займаўся стварэннем шашачнага музея ў Мінскім ліцэі № 16. Там не толькі збіраліся матэрыялы на шашачную тэму, даваліся ўрокі гульні ў іх, але і ладзіліся турніры памяці знаных беларускіх шашыстаў — братоў Круталевічаў і іншых, на якіх прысутнічалі Анатоль Гантварг і старшыня ГА "Беларуская федэрацыя шашак", міжнародны гросмайстар Ірына Пашкевіч.

Наступныя кампазіцыі А.Ракітніцкага — гэта наш бліц-конкурс-37, прысвечаны яго памяці.

1.Белыя: d6, f4, h6 (3). **Чорныя:** d8, f6 (2). Белыя пачынаюць і выйграюць.

2.Белыя: дамкі a3, g5, простыя b2, b4, f4, f6, h2 (7). **Чорныя:** дамка a7, простая h6 (2). Замкнуць простую чорных.

Пераможца выйграе прыз — кнігу аўтара эцюда і задачы. Для іх рашэння даецца 7 дзён.

Вынікі конкурсу

Класіфікацыйны конкурс-13 зацікавіў чытачоў рознай шашачнай кваліфікацыі — ад пачаткоўцаў, разраднікаў, кандыдатаў у майстры да майстроў спорту і нават гросмайстра. Усе яны прыхільнікі старадаўняй гульні і верныя падпісчыкі "Народнай волі", якую чытаюць, як кажуць, ад вокладкі да вокладкі.

Гэтым разам вызначыліся Мікалай Андрушчанкаў (Пінск), Леанід Вітошкін (Гомель), Дзмітрый Камчыцкі (Магілёў), Аляксандр Белы, Віталь Масквіч і Міхаіл Падбярэзскі (усе трое з Наваполацка). Яны больш уважліва развязвалі заданні, набралі па 40 ачкоў і атрымаюць прызы (кнігі пра шашкі) міжнароднага гросмайстра Уладзіміра Матуса (Масква). Паспяхова выступілі і Васіль Грабенка з Мінска, Аляксандр Кагоцька з Пінска, Павел Каролік і Генадзь Логвінаў з Гомеля. У іх па 39 ачкоў. Нядрэнныя паказчыкі таксама ў Аляксандра Ляхоўскага і Іосіфа Мацкевіча з Жодзіна, Пятра Чэрнака з Брэста, Аляксандра Янчука з Камянца (па 37,5 ачка), Аляксандра Ашыхміна з Нясвіжскага раёна, Васіля Краўчука з Баранавічаў, Анатоля Пярхальскага з Глыбокага (па 36,5 ачка), мінчаніна Максіма Буканава, Уладзіміра Сапяжынскага з Рагачова, мінчан Сцяпана Супрунюка і Фёдара Хадачынскага (па 35,5), Уладзіміра Захарчука са Слоніма (34,5), Леаніда Жыхара з г.п.Крывічы (34), Аляксандры Камінскай з Вілейкі, мінчаніна Уладзіміра Таратушкіна (па 33,5), Уладзіміра Мазаніка і Аляксандра Сняжкова з Мінска, Анатоля Чумакова са Светлагорска (па 33), Мікалая Гардзіеўскага з Гродна і Віктара Казарэвіча з г.п.Варапаева (32).

Акрамя пералічаных чытачоў, высокія нормы для рашальнікаў выканалі альбо пацвердзілі: другі спартыўны разрад — Васіль Дзялендзік з Бабруйска (31 ачко), трэці — Дзмітрый Блахін з Дрыбіна (30), мінчанін Васіль Касцян (29), Аляксандр Перавознікаў з Рагачова (26), Міхаіл Блізнец з Наваполацка (23), Мікалай Клязовіч з Жодзіна (22,5), Сяргей Краіла з Брэста (22) і Сяргей Курапатаў з Ямала-Ненецкай аўтаномнай акругі, Расія (21). Даведкі аб разрадах высылаюцца толькі па заяўках тых, хто іх выканаў упершыню.

У астатніх 93 канкурсантаў некалькі меншая колькасць ачкоў.

А.Камінская зноў паказала лепшы вынік сярод жанчын. Яна апярэдзіла звыш 100 удзельнікаў, у тым ліку 17 канкурсантак, яе чакае заахвочвальны прыз.

Удзячныя чытачам за ўдзел у конкурсе, а шчыраму сябру "Народнай волі" У.Матусу — за яго прызы і дыхтоўныя заданні. Зычым усім новых поспехаў — і не толькі на шашачнай ніве!

«Грыўда-2004»

Мы ўжо расказвалі, што ў Слоніме адбыўся рэспубліканскі турнір "Грыўда-2004" памяці вядомага папулярызатара шашак Мікалая Іванавіча Якуты.

— Перамог у ім кандыдат у майстры спорту сланімчанін Андрэй Мацявін, які запісаў на свой рахунак 14 ачкоў з 18 магчымых. Столькі ж набраў і майстар Яўген Кандрачэнка з Гомеля, але фінішаваў другім — па горшым каэфіцыенце. А сёмае-дзесятае месцы з 10 ачкамі занялі адпаведна майстар Сяргей Садоўскі (Гродна), кандыдат у майстры Сяргей Топаль (Ашмяны), першаразраднік Яўген Маеўскі з Гродна і кандыдат у майстры Мікалай Салейка (Баранавічы), — дадае наш пастаянны карэспандэнт Аляксандр Аніська. — Я.Маеўскі выканаў норму кандыдата ў майстры спорту.

Нагадваем, што на трэцім, чацвёртым, пятым і шостым месцах размясціліся майстар ФМЖД Кірыл Хайнюк (Мінск), майстры мінчанін Вячаслаў Палянскі, Віталь Аніська са Слоніма і Дзмітрый Масайла з Віцебска.

Мікалай ГРУШЭЎСКІ, майстар спорту.

ШАХМАТЫ

Перед стартом конкурсов!

В следующий раз будут опубликованы условия и стартовые задания VI шахматного конкурса "Народной воли". Участвовать в традиционном соревновании приглашаются все любители шахмат. А сегодня, для тренировки к конкурсу, предлагаем решить двухходовую задачу российского составителя.

А.Калинин

Белые: Kpd1, Фa8, Ca5, п. f2 (4).

Черные: Kpd3, Kg1, пп. c4, d4 (4).

Мат в 2 хода.

Свои ответы на задачу присылайте по адресу: **220030, Минск, ул.Энгельса, 34а, редакция газеты "Народная воля", "Шахматы".**

Матч Крамник — Леко

В Бриссаго (Швейцария) проходит матч за звание чемпиона мира по классическим шахматам. Чемпион мира московский гроссмейстер Владимир Крамник отстаивает свой титул в единоборстве с победителем соревнований претендентов гроссмейстером из Венгрии Петером Леко. По регламенту, в матче должно быть сыграно 14 партий. Чтобы отстоять шахматную корону, Крамнику достаточно свести матч вничью, то есть набрать 7 очков. Его сопернику, чтобы стать чемпионом, необходимо победить в поединке. Призовой фонд матча — 1 миллион швейцарских франков, то есть более 700 тысяч долларов США.

Начало поединка сложилось в пользу чемпиона мира. Уже в первой партии он применил теоретическую новинку и сумел одержать победу. Вот как это произошло.

П.Леко — В.Крамник
Русская партия

1.e4 e5 2.Kf3 Kf6 3.K:e5 d6 4.Kf3 K:e4 5.d4 d5 6.Cd3 Kc6 7.o-o Ce7 8.c4 Kb4 9.Ce2 o-o 10.Kc3 Cf5 11.a3 K:c3 12.bc Kc6 13.Ле1 Ле8 14.cd Ф:d5 15.Cf4 Лac8 16.h3 Ce4 17.Ce3 Ka5! Новый ход, который связан с нестандартной идеей жертвы ферзя. 18.c4. Леко принимает вызов. 18...K:c4 19.C:c4 Ф:c4 20.Kd2 Фd5 21.K:e4 Ф:e4 22.Cg5. Теперь черные, ввиду угрозы потери фигуры, вынуждены жертвовать ферзя. Но получающаяся позиция оказывается для них выгодной. 22...Ф:e1+! 23.Ф:e1 C:g5 24.Фa5 Cf6 25.Ф:a7 c5 26.Ф:b7 C:d4 27.Лa2 c4. Сильная проходная пешка, поддержанная фигурами, определяет перевес черных. 28.Ле2 Лed8 29.a4 c3 30.Фe4 Cb6 31.Фc2 g6 32.Фb3 Лd6 33.Лc2 Ca5 34.g4 Лd2 35.Kpg2 Лcd8 36.Л:c3. Ничего лучшего нет. 36...C:c3 37.Ф:c3 Л2d5 38.Фc6 Лa5 39.Kpg3 Лda8 40.h4 Л5a6 41.Фc1 Лa5 42.Фh6 Л:a4 43.h5 Л4a5 44.Фf4 g5! 45.Фf6 h6! 46.f3. Если 46.Ф:h6?, то Л8a6, и белый ферзь пойман. 46...Л5a6 47.Фc3 Лa4 48.Фa6 Л8a6 49.Фe8+ Kpg7 50.Фb5 Л4a5 51.Фb4 Лd5 52.Фb3 Лad6 53.Фc4 Лd3 54.Kpf2 Лa3 55.Фc5 Лa2+ 56.Kpg3 Лf6 57.Фb4 Лaa6 58.Kpg2 Лf4 59.Фb2+ Лaf6 60.Фe5 Л:f3 61.Фa1 Лf1 62.Фc3 Лf2+ 63.Kpg3 Лf3+ 64.Ф:f3 Л:f3+ 65.Kp:f3 Kpf6. **Белые сдались.**

Олимпийцы соберутся в Испании

С 14 по 31 октября в Испании пройдет Всемирная шахматная Олимпиада. В ней ожидается участие почти 150 стран. В составе команд будут сильнейшие гроссмейстеры. Шахматная федерация Беларуси определила состав нашей сборной команды, которая выступит на Олимпиаде. Ее возглавит обладатель высшего рейтинга минский гроссмейстер Алексей Александров. За спортивную честь нашей страны будут бороться также международные гроссмейстеры Алексей Федоров (Могилев), Вячеслав Дыдышко (Минск), Андрей Ковалев (Витебск), Сергей Азаров и дебютант команды 19-летний международный мастер Андрей Жигалко (оба Минск).

Впервые по нокаут-системе

Шахматный чемпионат Украины прошел в Харькове. За исключением экс-чемпиона мира ФИДЕ Руслана Пономарева, в нем приняли участие все сильнейшие шахматисты страны. Впервые турнир был проведен по так называемой нокаут-системе, согласно которой участники играли между собой матчи с выбыванием проигравшего. Соперники на всех этапах проводили поединки из 2 партий с классическим контролем времени. В случае ничейного результата — 1:1, борьба продолжалась в быстрых шахматах, а если там равновесие сохранялось, в блицпартиях.

Чемпионат завершился во многом сенсационной победой 18-летнего гроссмейстера Андрея Волокитина. В финальном матче он со счетом 1,5:0,5 победил гроссмейстера Антона Коробова. Рейтинг-лидер чемпионата Василий Иванчук, который входит в первую десятку сильнейших гроссмейстеров мира, в 1/8 финала неожиданно уступил Олегу Романишину со счетом 1,5:0,5.

Приводим одну из эффектных побед молодого чемпиона Украины.

А.Волокитин — В.Малахатько
Сицилианская защита

1.e4 c5 2.Kf3 e6 3.d4 cd 4.K:d4 a6 5.Kc3 b5 6.Cd3 Фb6 7.Ce3 Cc5 8.Ce2 d6? Неудачная идея, правильно было 8...Kc6. 9.o-o Kc6 10.K:c6 Ф:c6 (Плохо 10...C:e3? ввиду 11.Ф:d6! Cc5 12.Фg3!, и белые сохраняют материальный перевес) 11.a4! Используя перевес в развитии, белые вскрывают позицию. 11...b4 12.Kb5! Kpe7 13.e5! Белые очень энергично ведут наступление. 13...d5 (Если 13...de, то 14.Cf3 e4 15.C:e4 Ф:e4 16.C:c5+ Kpf6 17.Kd6, с выигрышной позицией) 14.Kd4 Фc7 15.c4! Последовательно и очень сильно. 15...bc 16.Лc1! Блестящая игра! 16...Cb4 17.bc Ca3 18.Лa1 Cc5 19.c4! Вскрытие игры быстро приводит к победе. 19...C:d4 20.Ф:d4 dc 21.Лac1! Подключая к атаке ладью. 21...f6 22.Л:c4 Ф:e5 23.Ф:e5 de 24.Cf3. Окончательно проясняя ситуацию. Если 24...Лb8, то 25.Ca7, выигрывая как минимум фигуру. **Черные сдались.**

В чемпионате Украины приняли участие и сильнейшие украинские шахматистки гроссмейстеры Наталья Жукова, Екатерина Лагно, Ольга Александрова. Все они, увы, выбыли в первом круге, хотя в отдельных партиях сумели оказать представителям сильного пола упорное сопротивление.

Четверг, 7 октября

БТ

07.00, 08.00, 09.00, 10.00, 11.00, 12.00, 14.00, 15.00, 17.00, 18.00, 23.00 Новости.
07.05, 07.35, 08.10, 08.35 "Доброе утро, Беларусь!".
07.30, 08.30 "Деловая жизнь".
09.05, 20.00 "Возвращение Мухтара". Сериал.
10.05 "Спасатели".
10.30 "Терион". Сериал.
11.05, 17.05 "Богатые и знаменитые". Сериал.
12.10 "Бегство из опасного каньона". Приключенческий фильм.
13.50 Мультфильм.
14.05 "Портреты современников". Видеофильм АТН.
14.20 "Путешествие дилетанта".
14.45 "Между нами".
15.15 "Невероятные приключения командора Кусто". Мультсериал.
16.00 "5х5".
18.15 "Выборы-2004".
19.00 "Размышления на тему".
19.05 "О, спорт, ты — мир!". Видеофильм.
19.35 "Сфера интересов".
21.00 "Панорама".
21.50 "Права человека. Взгляд в мир".
22.00 "Военное ремесло". Кинороман.

ОНТ

07.00, 07.30, 08.00, 08.30, 09.00, 18.00, 20.30, 23.45 "Наши новости".
07.05 "Наше утро".
С 09.05 до 15.40 — техническая профилактика.
15.40 "Женщины в любви". Сериал.
16.30 "Фабрика звезд".
17.00 "Пять вечеров".
18.15 "Пан или пропал". Поединок с Николаем Фоменко.
18.55 "Клон". Сериал.
20.00 "Время".
21.05 "Черный ворон". Сериал.
22.15 "Кривое зеркало".
00.00 "Народный артист".

РОССИЯ

07.45, 19.55 "Сестры". Сериал.
08.45, 16.50 "Ундина. На гребне волны". Сериал.
09.45, 18.50 "Вести. Дежурная часть".
10.00, 16.00, 19.00 "Вести".
10.30, 19.30 "Местное время. Вести — Москва".
10.50 "Бедная Настя". Сериал.
16.20 "Кулагин и партнеры". Сериал.
17.50 "Марш Турецкого". Сериал.
19.50 "Спокойной ночи, малыши!".
21.00 "Ласковый май". Как сотворить кумира".
22.00 "Вести+".
22.20 "Голубая кровь. Смертельный эксперимент".
23.15 "Народный артист".
23.25 "Рожденный четвертого июля". Драма.

ЛАД

06.30 EURONEWS.
08.00, 14.00, 20.45 Новости.
08.10 "Наше наследие".
08.20 ("Культура") "ХХ век".
09.05 ("Культура") "Эпизоды".
09.45 "Люди и дельфины". Сериал.
10.45 "Женсовет".
10.55, 19.00 "Багряный первоцвет". Сериал.
11.45 "Обычный необычный день".
12.30 "Ульзана". Приключенческий фильм.
14.10 "Свет далекой звезды".
14.35 "Мультиклуб".
15.05 "Не зевай!".
15.15 "Бум".
15.40 Мультфильмы.
16.00 "Нежный возраст". Сериал.
16.25 "Семейный альбом".
16.40 "Тишина". Док.фильм.
17.05 "Из архивов БТ".
17.35 "Площадь искусств".
18.00 "Выборы-2004".
19.50 "Дела семейные".
20.30 "Колыбельная".
21.00 ("Культура") "Режиссер Андрей Тарковский".
21.55 ("Культура") "Атланты в поисках истины".
22.20 Хоккей. "Гомель" — "Сокол" (Киев).

НТВ

09.00, 15.00, 18.00, 23.30 "Сегодня".
09.15 "Преступление в стиле модерн".
09.55 "Кулинарный поединок".
10.55, 18.40 "Граф Крестовский". Сериал.
15.15 "Принцип домино".
16.25 "Каменская". Сериал.
17.35 "Чрезвычайное происшествие".
19.50 "Кодекс чести". Сериал.
21.00 "Страна и мир".
21.40 "К барьеру!".
22.55, 23.45 "Искатели приключений". Приключения.

СТВ+RenTV

06.30, 17.50 "Минщина. Люди, события, факты".
06.45 "Утро столицы".
07.30, 16.30, 19.30, 22.50 "24 часа".
07.50 "Баскетбольная среда".
08.05 "Всегда готовы".
08.20, 20.20 "Фильм, фильм, фильм".
08.35 "Таракан-робот". Мультсериал.
С 09.00 до 15.00 — техническая профилактика.
15.05 "Рыцари-забияки". Мультсериал.
15.30 "Кот по имени Ик".
16.55 "Ecce Homo".
16.15 "Театральный куфар-2004".
16.50 "Добро пожаловать".
17.00 "Дружная семейка". Сериал.
18.00 "Бизнес. Слово и дело".
18.15 "Тема дня".
18.30 "Солдаты". Сериал.
20.05 "СТВ-спорт".
20.40 "Добрый вечер, малыш".
20.55 "Охота на террориста". Боевик.
23.15 "Конспирология".
23.30 "Турпоход".
23.45 "Видимо-невидимо".
00.15 "Секретные материалы". Сериал.
01.05 "Новости СНГ".

8-Й КАНАЛ

07.00, 16.45 "Крах инженера Гарина". Сериал.
08.10, 17.50, 21.00 "Телемагазин".
08.15 Программа мультфильмов.
09.15, 19.45 "Атомик Филмз" и "К-видео" представляют...
09.20 "Трюкачи Голливуда".
09.40, 19.50 "Горец". Сериал.
10.30, 21.10 "Загнанный". Триллер.
16.30 "Мультпарад" от "Бюргера".
18.00 "Футболист". Драма.
20.45 "Вечарніца".

ТВ ЦЕНТР

04.45, 06.30 "Настроение".
07.35 "Газетный дождь".
07.45 "Эйс Вентура. Когда зовет природа". Комедия.
09.35 "Войди в свой дом".
09.40 "Телемагазин".
10.00, 13.00, 17.00, 21.00 "События. Время московское".
10.15 "Дата".
11.05 "Особая папка".
11.40 "Право на надежду".
12.05, 23.00 "Петровка, 38".
12.25 "Деловая Москва".
13.15 "Инспектор Кресс". Сериал.
14.30 "Я — мама".
15.00 "Регионы: прямая речь".
15.30 "Песенка года".
16.00 "Уголовная полиция". Сериал.
17.15 "21-й кабинет".
18.00 "Таковы эти женщины". Сериал.
18.50 "Пять минут деловой Москвы".
18.55 "Холодный пот". Триллер.
21.40 "Наша версия".
22.30 "Времечко".
23.20 "25-й час. События. Время московское".
23.45 "Супердиск".
00.00 "Тайны Ниро Вульфа". Детектив.
00.55 "Синий троллейбус".

EUROSPORT

09.30 Экстремальный спорт. "Молодежная зона".
10.00 Олимпийские игры. Тележурнал.
10.30, 11.30, 01.00, 02.00 Ралли. Этап чемпионата мира в Италии.
11.45 Теннис. Новичок.
12.00, 17.00, 21.00 Снукер. Гран-при Великобритании.
14.00 Теннис. Турнир WTA в Германии.
19.30 Теннис. Турнир ATP во Франции.
00.45, 02.15 Новости "Евроспорта".

Адрас рэдакцыі:
220030, Мінск, вул.Энгельса, 34а.
Прыёмная: тэл./факс(017) 206-68-71.
Тэл./факс рэкламнага аддзела: 206-69-04, 206-69-06.
E-mail : nv@promedia.by
http://nv.promedia.by

Індэкс 63222.

Заснавальнік і галоўны рэдактар Іосіф СЯРЭДЗІЧ

Пасведчанне аб рэгістрацыі перыядычнага выдання №246 ад 10 кастрычніка 1996 г. (пасведчанне аб дзяржаўнай рэгістрацыі №224 ад 6 сакавіка 2000 г.). Нумар газеты аддрукаваны з дыяпазітываў заказчыка на ААТ «Красная звезда», 220073, г.Мінск, 1-ы Загарадны завулак, 3. Падпісаны ў друк у 15.00. Аб'ём 2 друк. аркушы. Тыраж: 28 200 экз. Заказ № 748.